

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**ANALIZA POTREB PO DENARNI SOCIALNI
POMOČI V ČASU KRIZE V OBČINI RADLJE
OB DRAVI**

Špela Glaser

Ljubljana, maj 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA POTREB PO DENARNI SOCIALNI POMOČI V ČASU
KRIZE V OBČINI RADLJE OB DRAVI**

Kandidatka: Špela Glaser
Vpisna številka: 04040966
Študijski program: visokošolski strokovni študijski program Uprava prva stopnja
Mentor: izr. prof .dr. Aleksander Aristovnik

Ljubljana, maj 2016

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisan/a Špela Glaser, študentka visokošolskega študijskega programa Uprava 1. stopnje, smer Javna uprava z vpisno številko 04040966, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Analiza potreb po denarni socialni pomoči v času krize v občini Radlje ob Dravi.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobeseznega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Adela Klemenc, prof. slovenščine in sociologije

Ljubljana, 17.05.2016

Podpis avtorice:

POVZETEK

V diplomskem delu je predstavljeno, kako se je v času gospodarske krize v občini Radlje ob Dravi spremenila potreba po denarni socialni pomoči od leta 2007 do leta 2014. Gospodarska kriza se je v Sloveniji začela kazati v letu 2007, vlada je od takrat dalje s številnimi ukrepi skušala zmanjšati in odpraviti finančno krizo. V času gospodarske krize so se razmere na trgu dela močno poslabšale. Zmanjšanje povpraševanja in zmanjšanje proizvodnje je vplivalo na rast stopnje brezposelnosti, ki se je leta 2014 približala evropskemu povprečju, od katerega je bila še pred krizo precej nižja. Država je oblikovala sistem socialne varnosti, s katerim ogroženim osebam, ki nimajo dovolj sredstev za osnovno preživetje, omogoča dostojno življenje. Med te sodijo denarne, socialnovarstvene storitve, kot sta denarna socialna pomoč in varstveni dodatek.

Finančna kriza je zadela tudi občino Radlje ob Dravi, katera je v zadnjih letih izgubila pomembna podjetja, ki so zaposlovala veliko število delavcev. Na podlagi podatkov Centra za socialno delo sem ugotovila, da je v občini Radlje ob Dravi veliko število registriranih brezposelnih oseb, med katerimi je večina žensk. Ker so možnosti za zaposlitev v občini izredno majhne, se je povečalo število prejemnikov denarne socialne pomoči. V izbranem obdobju je število prejemnikov denarne socialne pomoči nihalo. Najvišja potreba po denarni socialni pomoči je bila leta 2011. Po podatkih Centra za socialno delo Radlje je pomoč potrebovalo več žensk kot moških upravičencev.

Ključne besede: socialno varstvo, gospodarska kriza, denarna socialna pomoč, občina Radlje ob Dravi.

SUMMARY

ANALYSIS OF NEED FOR MONETARY SOCIAL SUPPORT IN TIMES OF CRISIS IN THE MUNICIPALITY OF RADLJE OB DRAVI

This thesis presents how, in times of economic crisis in the municipality Radlje ob Dravi changed the need for monetary social support from 2007 to 2014. The economic crisis has started to show in Slovenia in 2007, the government has made many measures seek to reduce and eliminate the financial crisis. In times of economic crisis, the situation on the labor market demand reduction and the reduction in production has affected the growth of the unemployment rate, which in 2014 close to the EU average, of which it was before the crisis much lower. Has created a system of social security, which deprived people who do not have enough funds for basic survival provides a decent living, which include monetary social support such as social assistance and care supplement.

The financial crisis has also hit the municipality Radlje ob Dravi, which has in recent years lost important companies that had large numbers of employees. Based on the data of the Centre for social work, I found that in the municipality of Radlje ob Dravi large number of registered unemployed persons, the majority of whom are women. Since employment opportunities in the municipality are extremely small, it has increased the number of recipients of monetary social support. In the selected period the number of recipients of social assistance pendulum. The highest need for monetary social support was in 2011. According to information from the Center for social work Radlje support needed more female than male beneficiaries.

Key words: social security, economic crisis, social support, the municipality Radlje ob Drava.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU.....	III
POVZETEK.....	V
SUMMARY	VI
KAZALO.....	VII
1 UVOD	1
2 SPLOŠNO O GOSPODARSKI KRIZI V SLOVENIJI	3
2.1 ZAČETKI GOSPODARSKE KRIZE.....	3
2.2 POSLEDICE GOSPODARSKE KRIZE.....	4
2.3 UKREPI IN REŠITVE ZA IZHOD IZ GOSPODARSKE KRIZE	8
3 SOCIALNO VARSTVO.....	10
3.1 VLOGA DRŽAVE	11
3.2 USTAVA IN ZAKONSKE PODLAGE	12
3.4 DENARNE SOCIALNOVARSTVENE PRAVICE	13
3.5 PROGRAMI SOCIALNEGA VARSTVA.....	16
4 DENARNA SOCIALNA POMOČ.....	17
4.1 VRSTE DENARNO SOCIALNE POMOČI.....	17
4.1.1 DENARNA SOCIALNA POMOČ – ZA OBDOBJE	17
4.1.2 TRAJNA DENARNO SOCIALNA POMOČ.....	17
4.1.3 IZREDNA DENARNA SOCIALNA POMOČ	17
4.2 POSTOPEK ZA DODELITEV DENARNO SOCIALNE POMOČI.....	18
4.3 VIŠINA IN NAČIN IZPLAČEVANJA DENARNO SOCIALNE POMOČI	19
4.4 ŠTEVILO IZPLAČANIH DSP IN IDSP V OBDOBJU 2007-2014 V SLOVENIJI	20
4.5 VRAČILO DENARNE SOCIALNE POMOČI.....	21
4.6 SOCIALNA POMOČ V DRUGIH DRŽAVAH	22

4.6.1	AVSTRIJA	22
4.6.2	HRVAŠKA	23
4.6.3	NEMČIJA	23
5	PREDSTAVITEV OBČINE RADLJE OB DRAVI.....	25
5.1	ANALIZA DEMOGRAFSKIH KAZALCEV OBČINE	25
5.2	GOSPODARSKI POLOŽAJ OBČINE	26
5.3	TRG DELA.....	27
6	EMPIRIČNA ANALIZA DENARNE SOCIALNE POMOČI NA CSD RADLJE	28
6.1	ANALIZA DENARNO SOCIALNE POMOČI NA CSD RADLJE ZA OBDOBJE OD 2007 DO 2014.....	28
6.2	ANALIZA DENARNO SOCIALNE POMOČI ZA LETO 2014	30
6.3	PRIMERJAVA DSP MED OBČINAMI CSD RADLJE V OBDOBJU 2007-2013	34
7	ZAKLJUČEK.....	36
	LITERATURA IN VIRI.....	38

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Stopnja registrirane brezposelnosti od leta 2008 do 2014	5
Grafikon 2: Gibanje stopnje rasti BDP v Sloveniji.....	7
Grafikon 3: Gibanje stopnje inflacije v Sloveniji.....	8
Grafikon 4: Število prejemnikov DSP na CSD Radlje	29
Grafikon 5: Višina izplačila v letu 2014, ločeno po spolu.....	30
Grafikon 6: Višina izplačanih zneskov IDSP v letu 2014, ločeni po spolu	32
Grafikon 7: Število poslanih vlog za pridobitev DSP in IDSP.....	33
Grafikon 8: Število prejemnikov DSP.....	35

KAZALO TABEL

Tabela 1: Rast bruto plače v letih od 2008 do 2014.....	6
Tabela 2: Višina denarne socialne pomoči	19
Tabela 3: Število prejemnikov in izplačanih zneskov DSP in IDSP	20
Tabela 4: Izplačani DSP in IDSP za obdobje 2007 do 2014	29
Tabela 5: Višina izplačila DSP po vrsti izplačila, leto 2014.....	31
Tabela 6: Višina izplačila IDSP po vrsti izplačila, leto 2014	33
Tabela 7: Število prejemnikov DSP	34

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

BDP- Bruto domači proizvod

DSP – Denarna socialna pomoč

IDSP – Izredna denarna socialna pomoč

MDDSZ – Ministrstvo za delo, družino , socialne zadeve in enake možnosti

RS – Republika Slovenija

STAT – Statistični urad Republike Slovenije

ZDA - Združene države Amerike

ZSV – Zakon o socialnem varstvu

ZSVarPre – Zakon o socialnovarstvenih prejemkih

ZUJPS – Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev

1 UVOD

V diplomskem delu bom raziskala, kako se je v času gospodarske krize v občini Radlje ob Dravi spremenila potreba po denarni socialni pomoči. Denarna socialna pomoč spada med socialno varstvene storitve in je ena izmed programov in ukrepov države za reševanje problemov socialnih stisk posameznikov in skupin prebivalstva. V današnjem času, ko se Slovenija spopada z veliko stopnjo brezposelnosti, je pomembno, da država nudi določene oblike pomoči, ki jih urejata Zakon o socialnem varstvu in Zakon o socialnovarstvenih prejemkih.

Namen diplomskega dela je s pomočjo knjig, člankov, internetnih strani in podatkov Centra za socialno delo Radlje ob Dravi raziskati in proučiti denarno socialno pomoč in gospodarsko krizo v Sloveniji. Želim ugotoviti, kako je gospodarska kriza vplivala na število prejemnikov denarne socialne pomoči. S pridobljenimi rezultati želim seznaniti občino Radlje ob Dravi, kako se je spremenilo število posameznikov, ki pridobivajo denarno socialno pomoč in jo spodbuditi, da bi še aktivneje iskala rešitve za brezposelnost.

Cilj diplomskega dela je s pomočjo teoretičnega in raziskovalnega dela analizirati, kako se je spremenila potreba po denarni socialni pomoči v času gospodarske krize v občini Radlje ob Dravi v obdobju od leta 2007 do 2014.

V diplomskem delu so naslednje hipoteze, ki sledijo zastavljenim ciljem.

- **Hipoteza 1:** V času krize je na CSD Radlje ob Dravi, v obdobju od leta 2007 do 2014, narasla potreba po denarni socialni pomoči.
- **Hipoteza 2:** Na Centru za socialno delo Radlje ob Dravi je v letu 2014 prejelo denarno socialno pomoč več žensk kot moških.

Diplomsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in praktičnega dela.

Teoretični del je sestavljen iz metode kompilacije oziroma metode uporabe izpiskov, citatov in navedb drugih avtorjev in metode deskripcije oziroma metode opisovanja posameznih pojmov.

V praktičnem delu so s pomočjo podatkov Centra za socialno delo Radlje ob Dravi podrobno analizirani in preučeni podatki o številu prejemnikov denarne socialne pomoči. Na podlagi tega so podane končne ugotovitve.

Diplomsko delo obsega 7 poglavij. V prvem je uvod, v drugem poglavju je na splošno predstavljena gospodarska kriza v Sloveniji: kako se je začela, kakšne so njene posledice in kakšni so ukrepi ter rešitve za izhod iz gospodarske krize. V tretjem poglavju je predstavljeno socialno varstvo: vloga države pri socialnem varstvu, ustava in zakonske podlage ter socialnovarstvene storitve. V četrtem poglavju je predstavljena denarna socialna pomoč: katere so vrste denarne socialne pomoči, kakšen je način izplačevanja

denarne socialne pomoči in kakšen je postopek za njeno dodelitev. Peto poglavje predstavlja Občina Radlje ob Dravi: število prebivalcev, število zaposlenih in nezaposlenih v občini, kakšen je gospodarski položaj občine in trg dela. V šestem poglavju so analizirani podatki Centra za socialno delo Radlje za obdobje od 2007 do 2014. Sledi sedmo poglavje, v katerem so zbrane ugotovitve na podlagi analize in morebitni predlogi za izboljšanje ter zaključek. V zadnjem poglavju so predstavljeni literatura in viri.

2 SPLOŠNO O GOSPODARSKI KRIZI V SLOVENIJI

2.1 ZAČETKI GOSPODARSKE KRIZE

Gospodarska kriza se je začela s finančno krizo spomladi leta 2007 v ZDA, ko so leto poprej padle cene nepremičnin. Stečaj ameriške banke Lehman Brothers je kriv za padec svetovnega finančnega sistema. Posledično so zaradi bankrota te ameriške banke ostale banke zaostrele pogoje posojanja denarja na finančnem trgu (Štiblar, 2008. str.90).

Leta 2008 se je začela kazati finančna kriza v Evropski uniji. Finančni sistem, v katerega so bile vključene banke, zavarovalnice in centralne banke držav članic, je bil še bolj izpostavljen, zaradi številnih sredstev pridobljenih iz ZDA, katerih vrednost pa je začela močno upadati. Banke niso imele več zaupanja v bančni sistem, saj niso imele interesa posojati ena drugi, kar je povzročilo izgubo likvidnosti in strmo naraščanje obrestne mere za medbančna posojila (Verč, 2010).

V številnih državah so se vlade zapletle v težave bančnega sektorja, saj so jih banke v težavah zaprosile za pomoč. Negotovost na finančnem trgu je postala posledica reševanja bank, saj ni bilo garancije, da vlade lahko dejansko podpirajo bančni sektor. V času, ko je Evropa zapadla v finančno krizo, so vlagatelji preverili stanje javnih financ. Izkazalo se je, da so številne države v območju evra več let svoje proračune financirale s posojili in pri tem znatno povečevale javni dolg. Večje število držav se je ujelo v začarani krog: finančna nestabilnost je dušila gospodarsko rast, kar je zmanjšalo dotok prihodkov iz obdavčitve in povečalo javni dolg. Finančno nestabilnost so okrepila še dražja posojila za že zadolžene vlade. Pojavili so se dvomi ali je institucionalna ureditev ekonomske in monetarne unije ter evra še primerna v času krize (Evropska komisija, 2015).

Kriza na trgu nepremičnin je bila najmočnejša v Veliki Britaniji, Španiji in Irski. Tem državam je sledila Grčija, zatem pa so sledile vse ostale članice Evropske Unije (Štiblar, 2008, str. 95).

V članku »The Quadruple Crisis of Europe: Europe and its Changing Role in the International Political Economy« P.S. Adams opredeljuje 4 krize. Prvo krizo opredeljuje kot ekonomsko krizo z veliko stopnjo brezposelnosti na Portugalskem, Irskem in v Italiji, Grčiji in Španiji. Evropa nima le članice, ki so v močnih dolgovih, ampak ima še ekonomsko močne države, kot so Nemčija, Švedska, Norveška. Te države ne trpijo toliko finančne krize in imajo povečano gospodarsko rast. Druga kriza je sestavljena iz treh med seboj povezanih fiskalnih in denarnih težav ter dolga. Tretja kriza je politična, četrto krizo pa opredeljuje kot globalizacijo. Te štiri krize se pokrivajo in medsebojno krepijo.

» Gospodarska kriza je razkrila številne pomanjkljivosti v sistemu gospodarskega upravljanja EU:

- *Prevelik poudarek na primanjkljaju:* spremljanje javnih financ držav članic se je osredotočalo na letne proračunske primanjkljaje in premalo na stopnjo javnega dolga. Države članice, ki so upoštevale pravila EU in imele nizke letne primanjkljaje ali celo presežke, pa so se med svetovno finančno krizo vseeno znašle v finančnih težavah, zaradi visoke stopnje dolga. Zato je bil potreben strožji nadzor tega kazalnika.
- *Pomanjkanje nadzora nad konkurenčnostjo in makroekonomskimi neravnovesji:* nadzor gospodarstev EU ni namenil dovolj pozornosti netrajnostnemu razvoju konkurenčnosti in rasti posojil, kar je povzročilo kopičenje dolgov zasebnega sektorja, oslabiljene finančne institucije in prenapihnjene stanovanjske trge.
- *Slabo izvrševanje:* pri državah članicah območja evra, ki niso upoštevala pravil, izvrševanje ni bilo dovolj strogo. Zato je bil potreben trdnejši in verodostojnejši mehanizem sankcij.
- *Počasno odločanje:* prepogosto je institucionalna šibkost pomenila, da so bile težke odločitve o zaskrbljujočem makroekonomskem razvoju preložene. To je tudi pomenilo, da se gospodarski položaj z vidika celotnega območja evra ni zadostno obravnaval.
- *Financiranje v izrednih razmerah:* ko se je kriza začela, ni bilo na voljo mehanizma, ki bi zagotovil finančno podporo za države članice območja evra, ki so se nenadoma znašle v finančnih težavah. Finančna pomoč je bila potrebna za reševanje težav posameznih držav članic in zagotavljanje „požarnega zidu“, ki bi preprečili širjenje težav v druge ogrožene države članice.

Zato Grčija in pozneje Irska, Portugalska, Španija in Ciper niso uspele več najemati posojil na finančnih trgih po razumnih obrestnih merah. EU je bila zaprosena, da posreduje, in oblikovani so bili mehanizem za reševanje krize in skupna finančna varovala, tj. zagotovljena so bila obsežna finančna sredstva, ki jih lahko države članice območja evra, ki so v finančnih težavah, uporabijo v nujnih primerih« (Evropska komisija, 2015).

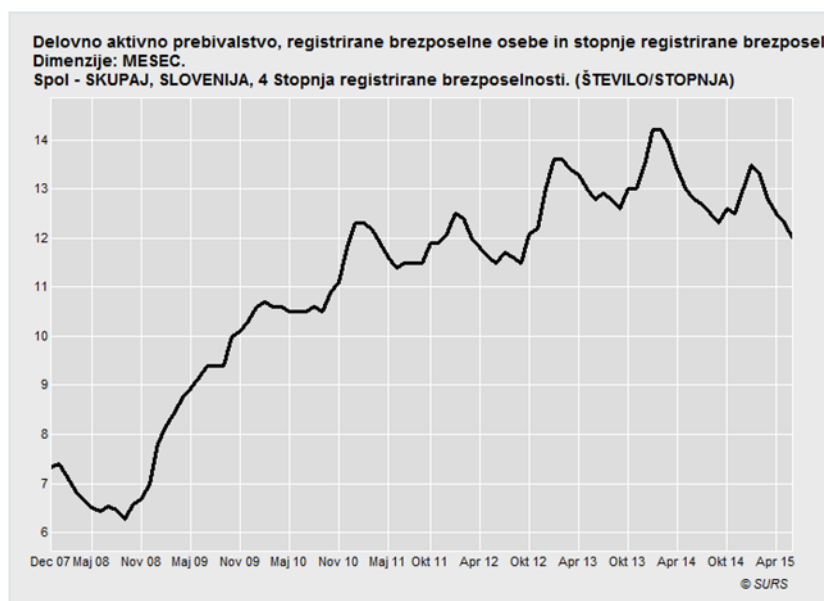
Leta 2007 se je kriza začela kazati tudi v Sloveniji. Finančna kriza ni imela direktnega vpliva na slovenske banke, saj je slovenski finančni sektor imel na ameriškem finančnem trgu malo naložb. Nezaupanje na mednarodnem trgu in zmanjšanje likvidnosti je vplivalo na zmanjšanje financiranja slovenskih bank s strani tujih bank (Verč, 2010).

2.2 POSLEDICE GOSPODARSKE KRIZE

Slovenija je majhna država, kar pomeni majhen trg, ki pa zahteva izvoz slovenskih izdelkov na mednarodne trge, torej odvisnost domačega gospodarstva od izvoza. Države, ki so uvažale slovenske izdelke, so zaradi recesije zmanjšale naročila, kar se je posledično odrazilo v proizvodnji slovenskih podjetij, ki izvažajo v tujino. Podjetja, ki so bila zaradi

zmanjšanih naročil prisiljena zmanjšati proizvodnjo, so posledično začela z odpuščanjem delavcev. Najbolj na udaru so bile avtomobilska in kovinska industrija ter gradbeništvo, kateremu je največ težav povzročilo padanje cen nepremičnin (Zorc, 2013). Padec cen nepremičnin se je začel zaznati šele v letu 2009 in se bo najverjetneje nadaljeval vse dokler ne bo prišlo do ponovne vzpostavitve ravnotežja na slovenskem trgu. Na trgu je prišlo do prevelike ponudbe in premajhnega povpraševanja, zaradi česar je prišlo do vse več neprodanih stanovanj in hiš (Verč, 2010).

Grafikon 1: Stopnja registrirane brezposelnosti od leta 2008 do 2014

Vir: SURS (2015)

V času gospodarske krize so se razmere na trgu dela močno poslabšale. Zgornji graf prikazuje rast registrirane stopnje brezposelnosti, ki je v začetku nastajanja finančne krize znašala 7,7 odstotkov. Poslabšanje razmer na finančnem trgu, zmanjšanje povpraševanja in zmanjšanje proizvodnje je vplivalo na rast stopnje brezposelnosti, ki je leta 2011 znašala že 11,8 odstotkov, v letu 2014 pa je stopnja brezposelnosti narasla na 13,09 odstotka. »Stopnja brezposelnosti se je v obdobju 2008 - 2014 zaradi padca gospodarske aktivnosti, velikega odpuščanja ter omejevanja zaposlovanja podvojila ter se približala evropskemu povprečju, od katerega je bila še pred krizo precej nižja. V letu 2014 se je nekoliko znižala, na kar sta vplivali okrevanje gospodarstva in hkratno izboljšanje zaposlitvenih možnosti, vendar je še precej višja od predkrizne ravni. V obdobju 2008-2014 se je močno povečala dolgotrajna brezposelnost. Dlje časa trajajoča visoka brezposelnost in nizko povpraševanje po delovni sili sta razloga, da se je stopnja dolgotrajne brezposelnosti v obdobju 2009-2014 povečala za trikrat, med mladimi, ki so bili še posebno prizadeti, pa za več kot štirikrat. Lani je bila dobra polovica brezposelnih oseb brez zaposlitve več kot eno leto, zaposlitvene možnosti dolgotrajno brezposelnih pa so kljub rahlemu izboljšanju razmer na trgu dela slabe. Na močno povišanje dolgotrajne brezposelnosti sta, poleg padca zaposlenosti, vplivali razmeroma visoka rast brezposelnosti na začetku brezposelnosti, ki lahko zmanjšuje motivacijo za iskanje

zaposlitve in razmeroma nizka sredstva, namenjena aktivni politiki zaposlovanja, s katero dolgotrajno brezposelni ohranjajo stik s trgom dela« (UMAR,2015).

Tabela 1: Rast bruto plače v letih od 2008 do 2014

Leto	Nominalna rast bruto plače na zaposlenega, v %				Realna rast bruto plače na zaposlenega, v %			
	Skupaj	Zasebni sektor	Javni sektor	- v tem sektor država	Skupaj	Zasebni sektor	Javni sektor	- v tem sektor država
2008	8,3	7,8	9,7	10,2	2,5	2,0	3,8	4,3
2009	3,4	1,6	5,3	7,0	2,5	0,7	4,4	6,0
2010	3,9	5,6	0,8	0,0	2,1	3,7	-1,0	-1,8
2011	2,0	2,6	1,0	0,0	0,2	0,8	-0,8	-1,8
2012	0,1	0,5	-0,9	-2,2	-2,4	-2,0	-3,4	-4,7
2013	-0,2	0,6	-1,3	-2,5	-2,0	-1,2	-3,0	-4,2
2014	1,1	1,4	0,9	0,6	0,9	1,2	0,7	0,4

Vir: UMAR (2015)

Gospodarska kriza je močno vplivala na rast plač, povprečna bruto plača se je v izbranem obdobju postopno umirjala, v letih 2010 in 2011 se je začasno prekinil dvig minimalne plače. Po nominalni stagnaciji in znižanju v letu 2013, se je povprečna plača v letu 2014 znova zvišala. Ponovno okrevanje gospodarstva in izboljšanje produktivnosti povezujemo z okrepitevijo rasti v zasebnem sektorju, predvsem z rastjo v industriji. Na gibanje plač v javnem sektorju je med finančno krizo pomembno vplivala prenova plačnega sistema in varčevalni ukrepi v sektorju države, ki je glavnina javnega sektorja. Zasebni sektor je v času krize zmanjšal število opravljenih nadur ter skrajšal delovni čas, kar je vodilo v občutno zmanjšanje zaposlenosti. Rast plače se je v obdobju 2008-2014 postopno umirjala, razen leta 2010. Ob skromni gospodarski aktivnosti, naraščajoči brezposelnosti in razmeroma nizki inflaciji sta v letu 2010 in 2011 na krepitev rasti plače vplivala predvsem dvig minimalne plače in spremenjena zaposlitvena sestava, zaradi odpuščanj delavcev s pretežno nizkimi plačami. Prenova plačnega sistema v javnem sektorju, visoka uskladitev plač s preteklo produktivnostjo in inflacijo v zasebnem sektorju v letu 2008 ter dvig minimalne plače, je v obdobju 2008-2010 vplivalo na rast povprečne bruto plače, ki je presegala rast produktivnosti dela. Preseganje rasti produktivnosti dela kaže na nezadostno prožnost plač, kar vpliva na način določanja plač, kar pomeni izziv oblikovati plačni sistem v javnem sektorju in določanja plač v zasebnem sektorju (UMAR, 2015).

Slovenija je v sredini leta 2012 in 2013 povečala razmerja nedonosnih posojil iz 13,2 odstotka na 17,4 odstotka, kar je najvišja raven v evro območju po Grčiji in Irski. Slovenija ima majhen bančni sektor, s sredstvi v vrednosti približno 130 odstotki BDP, v primerjavi s Ciprom, ki ima 800 odstotkov. Slabi dolgovi so nastali pretežno s kreditiranjem podjetij (The Economist, 2013).

Zaradi vpliva svetovne gospodarske krize se je v letu 2009 rast BDP v Sloveniji znižala na -7,8 odstotkov. Tega leta se je še bolj zmanjšalo povpraševanje po izvozu in investicijah. Zaradi zaostrenih razmer na trgu pa je prišlo tudi do zmanjšanja zasebne potrošnje. Leta 2010 in 2011 se je stopnja BDP zvišala ter v letu 2012 in 2013 znižala, kar je vplivalo na porušenje nekaterih ključnih makroekonomskih razmerij in precejšno izgubo delovnih mest. Na občutno umirjanje inflacije oziroma deflacijo na nekaterih segmentih je vplivala šibka gospodarska rast, katere posledica je padec cen surovin na mednarodnih trgih. V letu 2014 je gospodarstvo okrevalo s spodbujenim izvozom in državnimi naložbami. BDP v letu 2014, po začetku gospodarske krize, beleži najvišjo rast 2,6 odstotka, predvsem zaradi krepitve izvoza. Povečala se je tudi domača potrošnja. Izboljšanje v letu 2014 povezujejo z izboljšanjem razmer v mednarodnem okolju in na finančnih trgih, izboljšanju konkurenčnosti izvoznikov in ukrepi domače ekonomske politike, zlasti s sanacijo bančnega sistema in okrepljenim naložbenim delovanjem države (UMAR,2015).

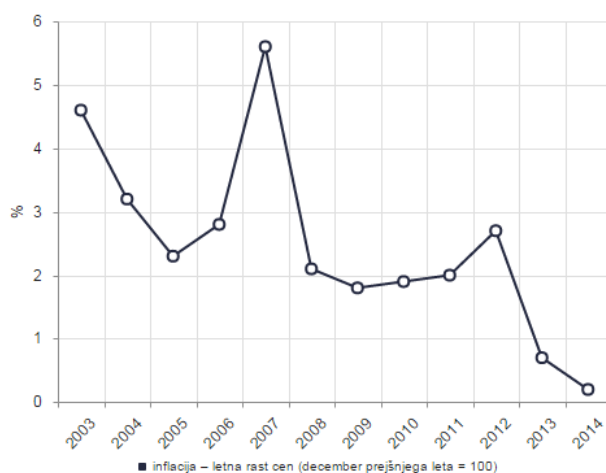
Grafikon 2: Gibanje stopnje rasti BDP v Sloveniji

Vir: STAT (2015)

Povprečna stopnja inflacije je v letu 2007 znašala 3,8 odstotkov, predvsem zaradi hitrejše rasti cen nepredelane in predelane hrane ter tekočih goriv. Naftni šok je v prvi polovici leta 2008 povišal inflacijo na 5,7 odstotkov, v drugi polovici leta pa je znižanje cen nafte povzročilo padanje inflacije. Povprečna letna inflacija je leta 2009 znašala 1,8 odstotka in se je še naprej umirjala ter je v letu 2010 in 2011 prav tako znašala 1,8 odstotka. Inflacija se je ob izrazitem znižanju cen surovin še znižala. Na to pomembno vplivajo zunanji dejavniki, kot so cena nafte in ostalih surovin ter delno tudi notranje prilagajanje relativnih cen in šibko domače povpraševanje. Tako je v letu 2014 stopnja inflacije znašala 0,2 odstotka (UMAR, 2015).

Grafikon 3: Gibanje stopnje inflacije v Sloveniji

Vir: STAT (2015)

V letu 2014 se je bruto zunanji dolg povečal predvsem zaradi pospešene rasti dolga sektorja, in sicer je konec leta znašal 46,2 milijarde evrov (124% BDP), kar je 6,9 milijard evrov več kot leta 2008. Za rast zunanjega dolga je krivo predvsem zadolževanje za pokritje javnofinančnega primanjkljaja in predfinanciranje dolžniških obveznosti v letu 2015 v skupni vrednosti 5,5 milijard evrov (UMAR, 2015).

2.3 UKREPI IN REŠITVE ZA IZHOD IZ GOSPODARSKE KRIZE

Med letoma 2008 in 2011 so evropske vlade svojim bankam nudile pomoč v višini 1.6 trilijone evrov, kar znese 13% letnega evropskega BDP. Evropska unija je sprožila programe za izboljšanje gospodarstva, da bi se ohranila delovna mesta in socialna zaščita ter podprla vlaganja v gospodarstvu. S tem so se izognili bankrotom bank in pri tem zaščitili prihranke državljanov. Euro je v EU zagotavljal stabilno okolje za mednarodno trgovanje in naložbe s tem, ko je obdržal svojo vrednost ter uspešno ščitil države v evro območju pred najhujšimi učinki gospodarske krize. Evropska unija in njene članice si prizadevajo okrepiti nadzor nad finančnim sektorjem. S tem namenom so bili ustanovljeni trije evropski nadzorni organi, ki usklajujejo delo državnih organov in zagotavljajo dosledno uporabo pravil na ravni EU:

- Evropski bančni organ (EBA), ki nadzoruje banke, vključno z nadzorom dokapitalizacije bank;
- Evropski organ za vrednostne papirje (ESMA) nadzoruje kapitalske trge in izvaja neposredni nadzor bonitetnih agencij in repozitorijev sklenjenih poslov;
- Evropski organ za zavarovanja in poklicne pokojnine (EIOPA) nadzoruje zavarovalnice.

Država je že od začetka gospodarske in finančne krize začela sprejemati različne ukrepe, s katerimi je želela omiliti posledice krize in se boriti proti širjenju negativnih vplivov le te. Sprejeti so bili razni ukrepi za pomoč gospodarstvu, finančnemu sektorju, prebivalstvu, varčevalni ukrepi, ukrepi za povečanje pritoka sredstev v proračun in vrsta drugih ukrepov

ter reform, s katerimi bi povečali konkurenčnost države in zmanjšali primanjkljaj (Zorc 2013).

Leta 2008 so sprejeli prve ukrepe proti gospodarski krizi, ki so bili usmerjeni v zagotavljanje dodatnih spodbud gospodarstvu, z namenom da bi se ohranilo čim več delovnih mest. Vključili so tudi ukrepe za povečanje likvidnosti v bančni sistem. Leta 2009 so vključili še dodatne ukrepe za boj proti finančni in gospodarski krizi v Sloveniji, ki vključujejo področje financ, likvidnosti podjetja, ukrepe s področja trga dela, vseživljenjskega učenja socialne varnosti, ukrepe za spodbujanje trajnostnega razvoja ter ukrepe za izboljšanje kohezijskih sredstev (Verč, 2010).

Protikrizne ukrepe, ki jih je vlada sprejela ločimo po (Vlada RS, 2015) :

- *ukrepih, ki so namenjeni finančnemu sektorju:* posojila kreditnim institucijam, zavarovalnicam, pozavarovalnicam in pokojninskim družbam; izdajanje poroštev RS, izdaja nove referenčne obveznice, jamstvena shema bankam za splošno kreditiranje, dokapitalizacija SID banke;
- *ukrepi namenjeni gospodarstvu:* zvišanje olajšave za investiranje v opremo in neopredmetena sredstva, dodatne olajšave na področju vlaganj v prevozna sredstva, povišanje zneska trošarin za energente, subvencioniranje polnega delovnega časa ob zagotavljanju dela za krajši delovni čas, znižanje sejin in nagrad v javnih podjetjih in drugih gospodarskih družbah, ki so v delni ali celotni neposredni ali posredni lasti RS, sofinanciranje nakupa nove tehnološke opreme, garancije za zavarovanje bančnih kreditov s subvencionirano obrestno mero, sofinanciranje razvojno-investicijskih projektov, družba tveganega kapitala, povečanje sredstev za spodbujanje tehnološkega razvoja in raziskovalno-razvojnih projektov v podjetjih, informacije in aktivnosti Zavoda RS za zaposlovanje delodajalce, individualna poročta države za zadolževanje podjetij, pomoč omejene vrednosti, sofinanciranje vlaganj v strateške projekte s področij čiste in tehnološko napredne industrije;
- *ukrepi, ki so namenjeni javnemu sektorju:* energetska sanacija objektov v javni lasti, širokopasovne povezave za javne ustanove, varčevalni ukrepi (stroški plač, zmanjšanje stroškov materialno-tehničnih pogojev);
- *ukrepi, ki so namenjeni prebivalstvu:* okrepitev programov aktivne politike zaposlovanja, zagotavljanje socialne varnosti v okviru že obstoječega sistema socialne varnosti, sofinanciranje usposabljanja in izobraževanja zaposlenih in brezposelnih ter mladih, prezaposlovanje delavcev na perspektivna delovna mesta ter samozaposlovanje, podpora razvojnim projektom, delno povračilo nadomestila plače med začasnim čakanjem na delo, jamstvena shema za fizične osebe;
- *ukrepi za izboljšanje črpanja evropskih sredstev:* izboljšanje koriščenja sredstev kohezijskih politik.

3 SOCIALNO VARSTVO

Socialno varstvo skupaj s socialnim zavarovanjem oblikuje celovit sistem socialne varnosti. Glavni nosilec te dejavnosti je država, ki s predpisi ureja to področje, ga nadzira, organizira in financira. » Dejavnost socialnega varstva je sekundarne narave, ker se zaradi preprečevanja in odpravljanja posledic uresničitve socialnih tveganj izvaja šele potem, ko je ugotovljeno, da socialnih tveganj ali posledic uresničitve socialnih tveganj ni mogoče odpraviti v okviru socialnih zavarovanj. S socialnim varstvom se osebam ali skupinam oseb, ki so potrebne pomoči, zagotavljajo socialnovarstvene storitve in (ali) dajatve, ki imajo preventivne ali kurativne učinke.« (Vodovnik, 2013, str. 155).

Socialno varstvo obsega socialno varstvene storitve za ogrožene skupine prebivalstva, kot so invalidne osebe, otroci, starostniki in odrasli v posebnih stiskah in socialno varstvene dajatve osebam brez sredstev za življenje, ki zaradi različnih objektivnih razlogov nimajo zagotovljenih minimalnih sredstev za preživljanje sebe in svojih družinskih članov (Kalčič, 1996, str. 19).

Naloga države in lokalnih skupnosti je, da zagotavljajo razmere, ki bodo posameznikom v primerjavi z drugimi v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočali ustvarjalno sodelovanje in uresničevanje njihovih razvojnih možnosti, da bodo s svojo dejavnostjo dosegali tako raven kakovosti življenja, ki je primerljiva z drugimi v okolju in bo ustrezala merilom človeškega dostojanstva, kar je temeljno izhodišče politike socialnega varstva. Ministrstvo nudi različne oblike strokovne pomoči, ki so usmerjene v naslednje štiri skupine oblik strokovnega dela: materialna in nematerialna pomoč, usmerjena strokovna podpora, organizirano varstvo in nega ter usmerjena preventiva (MDDSZ, 2015).

Neposredne naloge po zakonu o socialnem varstvu izvajajo socialno varstveni zavodi, ki vključujejo:

- 62 centrov za socialno delo;
- 55 domov za starejše;
- 7 posebnih zavodov za odrasle;
- 5 socialno varstvenih zavodov za usposabljanje otrok in mladostnikov s težko, težjo ali najtežjo motnjo v duševnem razvoju;
- 34 varstveno delovnih centrov;
- 10 kriznih centrov za mlade;
- 2 krizna centra za odrasle žrtve nasilja.

Opravljanje dejavnosti socialnega varstva je nepridobitna. Storitve socialnega varstva lahko opravljajo pravne in fizične osebe, če izpolnjujejo pogoje določene po ZSV. Storitve, ki jih zakon določa kot javno službo opravljajo v okviru mreže javne službe pod enakimi pogoji javni socialni varstveni zavodi ter druge pravne in fizične osebe, ki pridobijo koncesijo na javnem razpisu. Izven mreže javne službe lahko storitve socialnega varstva opravljajo pravne in fizične osebe, ki pridobijo dovoljenje za delo, ki ga daje in odvzame ministrstvo, pristojno za socialno varstvo. Javne službe lahko v okviru storitev

celodnevnega institucionalnega varstva izvajajo javni zdravstveni zavodi, ki opravljajo zdravstveno dejavnost na sekundarni ravni, če se ta dejavnost opredeli v ustanovitvenem aktu zavoda in registrira v skladu s predpisi (ZSV, 41. člen).

Isti zakon v prvem odstavku 65. člena določa, da lahko socialno-varstvene storitve opravlja zasebnik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima ustrezno strokovno izobrazbo v skladu z 69. ali 70. členom zakona;
- ima opravljen strokovni izpit in je pridobil mnenje socialne zbornice;
- ima najmanj tri leta delovnih izkušenj na področju, na katerem bo opravljal zasebno delo, če bo opravljal delo, za katero se zahteva najmanj višješolska izobrazba;
- ni v delovnem razmerju;
- mu ni s pravnomočno odločbo sodišča prepovedano opravljanje poklica;
- ima zagotovljene prostore, opremo in kadre, če tako zahteva narava dela (MDDSZ, 2015).

3.1 VLOGA DRŽAVE

Vloga države pri socialnem varstvu se spreminja v skladu s socialnovarstvenim programom, ki omogoča strategijo razvoja socialnega varstva, prednostna razvojna področja, posebne potrebe območij ter omrežje javne službe. Strategijo razvoja sprejme Državni zbor. Vloga države je, da ugodno vpliva na socialni položaj oseb s tem, ko usklajuje svoje dejavnosti in politike (Vodovnik, 2013, str. 155).

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skrbi za delovanje sistema socialne varnosti in ustanovi strokovni svet. Država in občine organizirajo in zagotavljajo javno službo socialno varstvenih dejavnosti. Javno službo opravljajo predvsem javni socialnovarstveni zavodi kot so: centri za socialno delo, domovi za starejše osebe, zavodi za odrasle duševno in telesno prizadete osebe, varstvene delovne centre za duševno in telesno prizadete odrasle osebe, domovi za otroke in mladostnike, prikrajšane za normalno življenjsko življenje in socialnovarstveni zavodi za usposabljanje in varstvo otrok ter mladostnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju (Vodovnik, 2013, str. 155-156).

V Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 do 2020 so zapisani trije ključni cilji države:

- zmanjšanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva;
- izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev programov;
- izboljšanje kakovosti storitev in programov ter drugih oblik pomoči s povečanjem učinkovitosti upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij, povečanjem njihove avtonomije ter upravljanjem kakovosti in zagotavljanjem večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev.

3.2 USTAVA IN ZAKONSKE PODLAGE

Ustava Republike Slovenije v 2. členu določa, da je Slovenija pravna in socialna država. To pomeni, da država uresničuje kratkoročne in dolgoročne družbene in osebne socialne interese ter prek zakonodajnih in izvršilnih organov vodi tako politiko ter sprejema takšno zakonodajo, da so ustvarjeni pogoji za uresničevanje in varovanje socialnih interesov ter potreb posameznikov in družbe (Kalčič, 1996, str. 32). Določa, da imajo državljani pod pogoji, ki so določeni z zakonom pravico do socialne varnosti, vključno s pravico do pokojnine. Država ureja obvezna zavarovanja, kot so zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje ter skrbi za njihovo delovanje. (Ustava, 50. člen).

Zakon o socialnem varstvu je osrednji predpis, ki ureja socialno varstvo. Zakon določa pravice socialnega varstva, ki obsegajo storitve in ukrepe, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav posameznikov, družin in skupin prebivalstva ter denarno socialno pomoč, namenjeno tistim posameznikom, ki si sami materialne varnosti ne morejo zagotoviti, zaradi okoliščin na katere nimajo vpliva (ZSV, 3. člen).

Po zakonu o socialnem varstvu, ki določa, da imajo storitve naravo pravice, kar pomeni, da posameznik, ki potrebuje posamezno storitev, lahko uveljavlja pravico do storitve po predvidenem postopku. Pravice do storitev se uveljavlja po načelih enake dostopnosti in proste izbire oblik za vse upravičence pod enakimi pogoji, ki jih določa zakon ter po načelih socialne pravičnosti.

3.3 SOCIALNOVARSTVENE STORITVE

Socialno varstvene storitve so namenjene preprečevanju socialnih stisk in težav. Obsegajo aktivnosti in pomoč za samopomoč posamezniku, družini in skupinam prebivalstva (ZSV, 10. člen).

ZSV v 11. členu opredeljuje naslednje socialnovarstvene storitve:

- prva socialna pomoč;
- osebna pomoč;
- pomoč družini;
- institucionalno varstvo;
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji;
- pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih.

Prva socialna pomoč obsega pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske in težave, oceno možnih rešitev ter seznanitev upravičenca o vseh možnih oblikah socialno varstvenih storitev in dajatev, ki jih lahko uveljavi ter o obveznostih, ki so povezane z oblikami storitev in dajatev, kakor tudi seznanitev upravičenca o mreži in programih izvajalcev, ki nudijo socialno varstvene storitve in dajatve (ZSV, 12. člen).

Osebna pomoč obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ter izboljšanje socialnih zmožnosti (ZSV, 13. člen).

Pomoč družini obsega pomoč na domu, pomoč za dom in socialni servis. Obsega strokovno svetovanje, pomoč pri ureditvi odnosov med družinskimi člani, oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti ali starosti, kot takšna lahko nadomesti institucionalno varstvo. Socialni servis obsega pomoč pri hišnih ali drugih opravilih v različnih primerih, kot so rojstvo otroka, bolezni, invalidnost, v primeru nesreč ali drugih primerih, ko je za to potrebna vključitev osebe v vsakdanje življenje (ZSV, 15. člen).

Institucionalno varstvo obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine. Tukaj gre zlasti za bivanje, prehrano, varstvo in zdravstveno varstvo. Pri otrocih in mladostnikih, ki so prikrajšani za normalno življenje, poleg ostalih storitev, institucionalno varstvo obsega še vzgojo in pripravo za življenje. Za otroke oziroma mladostnike z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju obsega še usposabljanje po posebnem zakonu, oskrbo in vodenje (ZSV, 16. člen). Ministrstvo je v okviru institucionalnega varstva začelo z ustanavljanjem manjših bivalnih enot in stanovanjskih skupin, uvedli so pravico do družinskega pomočnika. Z načeli integracije so odprli nove dnevne centre za usposabljanje (MDDSZ, 2015).

Vodenje in varstvo obsegata organizirano celovito skrb za odraslo telesno in duševno prizadeto osebo, razvijanje individualnosti in harmoničnega vključevanja v skupnost (ZSV, 17. člen).

Pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter drugih delodajalcih obsega pomoč in svetovanje pri reševanju težav, ki jih imajo delavci z delom v delovni sredini ob prenehanju delovnega razmerja, pomoč v zvezi z uveljavljanjem pravic iz socialnega zavarovanja in otroškega ter družinskega varstva (ZSV, 18. člen).

Na področju socialnega varstva lahko posameznik uveljavlja pravico do izbire družinskega pomočnika. Uveljavljajo jo lahko polnoletne osebe, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb (MDDSZ, 2015).

3.4 DENARNE SOCIALNOVARSTVENE PRAVICE

Socialno varstvo je v okviru sistema socialne varnosti namenjeno najnujnejši oskrbi vsakogar, ki se znajde v socialni stiski. Vsakomur so zagotovljene temeljne pravice, ki mu zagotavljajo temelje socialne varnosti in dostojanstvo. Prva socialna pomoč in osebna pomoč sta s tega vidika pomembni, saj se po predpisih zagotavljata vsakomur, ne da bi bili za to predpisani posebni pogoji. Država nosi finančno breme. Druge pravice, ki se zagotavljajo osebam iz javnih sredstev, pa lahko uveljavljajo osebe, ki izpolnjujejo pogoje po določenih predpisih (Vodovnik, 2013, str. 158-159).

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev – ZUJPS ureja nekatere socialne prejemke upravičencev na področju socialne varnosti. Z zakonom so urejene vrste denarnih prejemkov, subvencije in plačila iz javnih sredstev, kot tudi pogoji za uveljavljanje. Pravice se uveljavljajo po načelih enotnosti, pravične razdelitve javnih sredstev, načelu ekonomičnosti, ciljne usmerjenosti prejemkov in spoštovanja človekovega dostojanstva (Vodovnik, 2013, str. 156-157).

V 4. členu zakon določa, da se pravica iz javnih sredstev dodeli, kadar dohodek ne dosega meje dohodkov, ki jo za posamezno pravico iz javnih sredstev določa zakon in kadar so izpolnjeni drugi pogoji, ki jih določajo predpisi.

ZUJPS ureja vprašanje kdo in kako odloča o socialnih pravicah, ki so urejene z drugimi predpisi. Centri za socialno delo odločajo po tem zakonu v 5. členu o pravici do naslednjih denarnih prejemkov:

- otroškega dodatka po zakonu, ki ureja družinske prejemke;
- denarne socialne pomoči po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke;
- varstvenega dodatka po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke;
- državne štipendije po zakonu, ki ureja štipendiranje.

Uživanje ene pravice lahko vpliva na priznanje drugih, zato zakon določa, da omenjene pravice uveljavljajo po naslednjem, z zakonom določenem vrstnem redu: otroški dodatek, denarna socialna pomoč, varstveni dodatek, državna štipendija. Pri uveljavljanju pravice iz javnih sredstev, se pri ugotavljanju materialnega položaja upoštevajo poleg vlagatelja tudi zakonec oziroma oseba, s katero partner živi v zunaj zakonski zvezi, otroci in pastorki ter njihov dohodek in premoženje (ZUJPS, 10. člen). Za nekatere primere zakon določa, da se lahko ugotovljeni dohodek zmanjša ali poveča glede premoženja. Nekateri elementi premoženja se ne upoštevajo, kot na primer stanovanje, v katerem oseba biva (Vodovnik, 2013, str. 158).

Centri za socialno delo imajo po tem zakonu diskrecijsko pravico, to pomeni, da prosto razlagajo pravila o kriterijih za priznanje nekaterih socialnih pravic. Centri lahko upoštevajo, poleg podatkov iz uradnih zbirk, tudi druga dejstva in okoliščine, ki odražajo dejanski socialni in materialni položaj vseh oseb (Vodovnik, 2013, str. 158).

Otroški dodatek je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka. Pravico do otroškega dodatka ima eden izmed staršev oziroma druga oseba za otroka s prijavljenim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Ta pravica traja do otrokovega dopolnjenega 18. leta. Otroški dodatek znaša mesečno glede na opredelitev po dohodkovnem razredu (ZUJPS, 22. člen).

Varstveni dodatek je namenjen osebam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. Pravico do varstvenega dodatka imajo osebe, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo, ženske starejše od 63 let in moški starejši od 65 let, ki so upravičeni do denarne socialne pomoči oziroma bi do nje

lahko bile upravičene, ali katerih lastni dohodek oziroma dohodek družine ne presega višino njihovega minimalnega dohodka (ZSVarPre, 49. člen).

- Zakon o socialnovarstvenih prejemkih določa merila za določitev višine minimalnega dohodka za varstveni dodatek, ki se ugotavlja na enak način kot osnovni oziroma splošni minimalni dohodek, ki je merilo za presojo upravičenosti do denarne pomoči, vendar se posebni poveča tako, da se poveča ob upoštevanju z zakonom določenih količnikov. Višina varstvenega dodatka se za samsko osebo, ki izpolnjuje določene pogoje in nima lastnih dohodkov, določi v višini 0,56 osnovnega zneska minimalnega dohodka. Če pa ima lastne dohodke, pa v višini razlike med minimalnim dohodkom za varstveni dodatek in njenim lastnim dohodkom. Prejemniku, ki ima svojo družino, se varstveni dodatek določi kot razlika med seštevkom minimalnih dohodkov in lastnim dohodkom družine (Vodovnik, 2013, str. 168).
- Pri ugotavljanju upravičenosti se smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za ugotavljanje upravičenosti do DSP. Upoštevati pa je potrebno dodatno pravilo, da se pri presoji ugotavljanja upravičenosti do varstvenega dodatka samske osebe ali družine ne upoštevajo njeni prihranki, do višine, ki jo določa zakon (ZSVarPre, 52. člen).
- Če je prejemnik varstvenega dodatka lastnik nepremičnine, se mu z odločbo o upravičenosti prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist Republiki Sloveniji (Vodovnik, 2013, str. 169).
- Invalidska komisija po predpisih ugotavlja trajno nezmožnost osebe v postopku in upravičenost do varstvenega dodatka. Rehabilitacijska komisija pa ugotavlja trajno nezaposljivost (ZSVarPre, 54. člen).

Državna štipendija je namenjena za spodbujanje izobraževanja in doseganja višje izobrazbene ravni upravičencev ter vzpostavljanje enakih možnosti za izobraževanje. Je dopolnilni prejemek, namenjen za kritje stroškov, ki nastanejo v zvezi z izobraževalnim procesom (MDDSZ, 2015). Do državne štipendije so upravičeni državljani RS, ki izpolnjujejo pogoje po zakonu, ki ureja štipendije in pri katerih povprečni mesečni dohodek v preteklem letu pred vložitvijo vloge ne presega 64 % neto povprečne plače (ZUJPS, 23. člen).

3.5 PROGRAMI SOCIALNEGA VARSTVA

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je zaradi številnih potreb in naraščajoče socialne problematike s politiko sofinanciranja omogočilo delovanja materinskih domov in zavetišč za žrtve nasilja, programov socialne rehabilitacije zasvojenih, stanovanjskih skupin in dnevnihih centrov za ljudi s težavami v duševnem zdravju, zavetišč za brezdomce, dnevnihih centrov za otroke s težavami v odraščanju in drugih razvojnih ter dopolnilnih programov, ki jih razvijajo predvsem nevladne organizacije. Ti programi so se začeli v Sloveniji razvijati v devetdesetih letih, danes pa je njihovo delovanje razširjeno že skoraj po celi državi (MDDSZ, 2015).

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti že od začetka devetdesetih let sofinancira programe socialnega varstva. S tem spodbuja in podpira razvoj nevladnega sektorja in pluralizacijo programov socialnega varstva. V letu 2014 je ministrstvo financiralo 143 programov v višini 10.393.216,64 evrov. Inštitut za socialno varstvo ugotavlja, da se je v letu 2014 prekinil trend upadanja števila sofinanciranja programov, ki se je na račun manjših programov začel leta 2012. Takrat je MDDSZ prekinilo sofinanciranje programov, kjer je šlo za enoletno sofinanciranje programov v višini od 2000 do 5000 evrov. Po številu financiranih programov je v vrhu leto 2011, ko je ministrstvo financiralo kar 359 programov v višini 13 milijonov evrov. Trenutno je večina programov vključena v petletno sofinanciranje, kar pomeni, da imajo za daljše obdobje zagotovljeno stabilno financiranje. Poleg programov, ki jih finančno financira MDDSZ, obstajajo tudi programi, ki se financirajo le iz drugih virov, kot so sredstva občin, donacije, EU sredstva. Njihov delež je na področju obravnave ranljivih skupin, ki se znajdejo v socialnih stiskah in težavah majhen (Inštitut RS za socialno varstvo, 2015).

Med programi, namenjeni blaženju revščine, je pomemben program pomoči v hrani. Od leta 2006 v njem sodeluje tudi Slovenija zaradi evropskega ukrepa. Prostovoljci Rdečega križa Slovenije in Karitas razdeljujejo pakete hrane po celotni državi. V obdobju 2006–2013 je bilo med socialno ogrožene prebivalce razdeljenih več kot 32 tisoč ton hrane, vsako leto pa je pakete hrane prejelo več kot 200.000 gospodinjstev. Iz sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim je bilo Sloveniji za izvajanje pomoči v hrani za obdobje 2014-2020 dodeljenih 20,5 milijonov evrov evropskih sredstev. Slovenija pa bo iz svojega proračuna zagotovila še dodatne 3,6 milijonov evrov (Inštitut za socialno varstvo, 2015).

4 DENARNA SOCIALNA POMOČ

Glavni premoženjski pravici, ki se priznavata upravičencem na področju socialnega varstva, sta pravici do denarnih prejemkov: denarna socialna pomoč in varstveni dodatek (Vodovnik, 2013, str. 159). Denarna socialna pomoč spada med socialno varstvene dajatve in je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Upravičenci denarno socialne pomoči so osebe, ki si zase ali za svoje družinske člane sredstev v višini minimalnega dohodka 269,20 evrov ne morejo zagotoviti iz razlogov, na katere ne morejo vplivati.

Denarno socialno pomoč ureja Zakon o socialnem varstvu in Zakon o socialnovarstvenih prejemkih.

4.1 VRSTE DENARNO SOCIALNE POMOČI

Zakon o socialnem varstvu opredeljuje štiri vrste denarne socialne pomoči:

- denarna socialna pomoč – za obdobje;
- denarna socialna pomoč – trajna;
- izredna denarna socialna pomoč – za obdobje;
- izredna denarna socialna pomoč – enkratna.

4.1.1 DENARNA SOCIALNA POMOČ – ZA OBDOBJE

Denarna socialna pomoč za obdobje se dodeli za določen čas. Prvič se dodeli za največ za tri mesece, nato ponovno za največ do šest mesecev. Podeli se največ za obdobje enega leta, če zaradi starosti nad 60 let, bolezni, invalidnosti ter drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšane socialnega položaja upravičenca (MDDSZ,2015).

4.1.2 TRAJNA DENARNO SOCIALNA POMOČ

Upravičencu, ki je trajno nezaposljiv, nezmožen za delo ali v starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške ter je brez premoženja in se ne nahaja v institucionalnem varstvu, se dodeli trajna denarna socialna pomoč. Te pogoje morajo izpolnjevati tudi družinski člani upravičenca (Vodovnik, 2013, str. 164). Trajno nezmožnost za delo ugotavlja invalidska komisija po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

4.1.3 IZREDNA DENARNA SOCIALNA POMOČ

Samski osebi ali družini se lahko dodeli IDSP, če se ugotovi, da se je oseba ali družina znašla v materialni stiski ali če izkazuje izredne stroške, ki so vezani na preživljanje, ki jih z lastnim dohodkom ali dohodkom od družine ne more pokriti, iz razlogov na katere ni mogla vplivati.

Izredna denarna socialna pomoč se lahko dodeli v enkratnem znesku ali pa za obdobje največ 6 mesecev. Ta pomoč se dodeli tudi, če je upravičenec presegel »cenzus« za

dodelitev DSP, a se je zaradi različnih okoliščin, na katere ni imel vpliva znašel v materialni stiski. Dodeli se jo za obdobje, za materialno ogroženost, ki bo trajala več kot dva meseca ali se jo dodeli v enkratnem znesku, ker gre za trenutno materialno ogroženost (MDDSZ, 2015).

»V vlogi za izredno denarno socialno pomoč mora vlagateljica ali vlagatelj natančno navesti, za kakšen namen potrebuje pomoč ter opredeliti višino sredstev, ki jih potrebuje. Upravičenec do izredne denarno socialne pomoči je dolžan prejeta pomoč porabiti za namen, za katerega mu je bila dodeljena v roku 30 dni po prejetju pomoči oziroma do vložitve nove vloge, če je ta vložena pred potekom roka.« (ZSVarPre, 34.člen).

4.2 POSTOPEK ZA DODELITEV DENARNO SOCIALNE POMOČI

Denarno socialno pomoč lahko pridobijo osebe, ki bivajo v Republiki Sloveniji in so:

- državljani RS s stalnim prebivališčem v RS;
- tujci z dovoljenjem za stalno prebivanje v RS in stalnim prebivališčem v RS;
- osebe, ki lahko uveljavljajo DSP na podlagi mednarodnih aktov, ki obvezujejo RS.

Upravičenec do DSP po 6. členu zakona o socialno varstvenih prejemkih je, kdor:

- se ne more preživljati sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanja, z dohodki iz premoženja ali iz drugih virov ima pravico do denarne socialne pomoči pod pogoji, določenimi z zakonom;
- si zase in za svoje družinske člane sredstev v višini minimalnega dohodka ne more zagotoviti iz razlogov, na katere ne more vplivati in je uveljavil pravico do denarnih prejemkov po drugih predpisih in pravico do oprostitev in olajšav po tem zakonu ter izpolnjuje druge pogoje po tem zakonu in po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev;
- prejemnik DSP ne more biti v ugodnejšem socialnem položaju od tistega, ki si sredstva za življenje zagotavlja z delom ali na podlagi pravic iz dela.

Zakon o socialnem varstvu določa, da se DSP ne dodeli samski osebi ali družini, ki ima prihranke ali premoženje, ki dosega ali presega višino 60 osnovnih zneskov minimalnega dohodka. Do DSP ni upravičena oseba, ki ne dosega minimalnega dohodka iz razlogov, na katere je možno vplivati ali brez utemeljenih razlogov zavrača aktivnosti, ki bi lahko privedle do zaposlitve oziroma do izboljšanja socialnega položaja.

Oseba, ki želi uveljavljati pravice do denarno socialne pomoči jih mora uveljaviti pri centru za socialno delo, kjer ima stalno prebivališče ali kjer večina oseb dejansko prebiva (če imajo stalno ali začasno prebivališče na več naslovih) in sicer osebno ali pa po pošti.

4.3 VIŠINA IN NAČIN IZPLAČEVANJA DENARNO SOCIALNE POMOČI

Višina DSP je odvisna od višine dohodkov, števila družinskih članov, premoženja, prihrankov, zagotovljene oskrbe in morebitnega obstoja krivdnega razloga.

Tabela 2: Višina denarne socialne pomoči

Višina denarno socialne pomoči je za:

status	v prehodnem obdobju, dokler gospodarska rast ne preseže 2 %
	znesek* (v EUR)
prvo odraslo osebo ali samsko osebo ali odraslo osebo, ki je v institucionalnem varstvu	269,20
prvo odraslo osebo ali samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec**	344,57
prvo odraslo osebo oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec	419,95
samsko osebo med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljeno pri zavodu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi	188,44
samsko osebo, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali je starejša od 63 let (ženska) oziroma 65 let (moški), ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi	215,36
vsako naslednjo odraslo osebo	161,52
vsako naslednjo odraslo osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec	236,89
vsako naslednjo odraslo osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec	199,21
prvega otroka, ki je najstarejši	215,36
vsakega naslednjega otroka	188,44
povečanje za vsakega otroka v enostarševski družini, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne dobiva prejemkov ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema	53,84

Vir: MDDSZ (2015)

Po 38. členu ZSVarPre denarna socialna pomoč pripada upravičencu od prvega dne do naslednjega meseca po vložitvi vloge. Lahko pa se izplača takoj, kadar okoliščine tako zahtevajo. DSP se praviloma izplača v denarju, lahko pa se izplača tudi v obliki naročilnic, bonov, plačila računov ali v drugih oblikah, kadar je za to utemeljen razlog.

4.4 ŠTEVILO IZPLAČANIH DSP IN IDSP V OBDOBJU 2007-2014 V SLOVENIJI

Število prejemnikov denarne socialne pomoči je bilo v letu 2014 606.073, kar predstavlja manjši porast glede na leto 2013. Največje število prejemnikov je bilo leta 2010, in sicer je denarno socialno pomoč prejelo 644.683 upravičencev. Zanimiv je podatek, da je stopnja brezposelnosti od leta 2007 naraščala, zaradi začetka gospodarske krize. V letu 2011 je dosegla že 11,8 odstotkov, a se je število upravičencev DSP v letih 2011, 2012 in 2013 zmanjšalo v primerjavi z letom 2010. Izplačilo se je zaradi povečanega števila upravičencev denarne socialne pomoči od leta 2007 do leta 2014 povišalo za 32 odstotkov.

Tabela 3: Število prejemnikov in izplačanih zneskov DSP in IDSP

Leto	Število prejemnikov DSP	Število prejemnikov IDSP	Znesek izplačila DSP	Znesek izplačila IDSP
2007	566.745	33.168	116.490.154	7.240.249
2008	484.806	31.660	97.926.815	7.567.168
2009	560.133	47.424	127.091.061	12.273.880
2010	644.683	48.943	147.822.391	12.335.850
2011	569.679	38.930	132.938.876	9.853.452
2012	533.011	41.554	127.743.236	12.402.965
2013	555.646	52.131	138.130.343	15.812.091
2014	606.073	66.171	154.000.421	20.028.287

Vir: MDDSZ (2015)

Iz tabele ugotovimo, da je število prejemnikov izredne denarne socialne pomoči naraščalo. Potreba po IDSP se je povečala v letih 2009 in 2010, ko je prišlo do odpuščanja delavcev in nerednega izplačevanja plač kot posledica gospodarske krize. Najmanjše število prejemnikov je bilo v letu 2008. Izredno denarno socialno pomoč je takrat prejelo 31.660 upravičencev. V letu 2011 se je število prejemnikov zmanjšalo za 20,46 odstotkov kot leto poprej. Nato je potreba po IDSP strmo naraščala od leta 2012 do leta 2014. Takrat je vlogo za IDSP oddalo 66.171 prejemnikov. Posledično so naraščali zneski izplačila. V letu 2014 so se povečali za kar 26,66 odstotkov kot leto poprej in je znesek, ki je bil izplačan za IDSP, znašal 20.028.287.

Največ upravičencev do denarne socialne pomoči je v občinah na vzhodnem delu države, v pomurski in podravski regiji. Na zahodnem delu države pa je po statističnih podatkih manj prejemnikov pomoči. Občine Rogašovci, Cankova, Kočevje, Lendava in Dobrovnik so občine z največjim številom prejemnikov DSP, najmanj prejemnikov DSP pa je v občinah Horjul, Dobrova-Polhov Gradec, Brezovica in Škofljica (STAT, 2015).

4.5 VRAČILO DENARNE SOCIALNE POMOČI

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) določa vračilo neupravičeno prejete denarne socialne pomoči. Člen 42 določa, da morajo biti pogoji, ki so določeni s tem zakonom, izpolnjeni ves čas prejemanja pravic iz javnih sredstev. Prejemnik DSP mora centru za socialno delo sporočiti vsa dejstva, okoliščine in vse spremembe, ki vplivajo na upravičenost do pravice iz javnih sredstev, njeno višino ali obdobje prejemanja, v osmih dneh od dne, ko je taka sprememba nastala. CSD v takšnih primerih ponovno odloči o posamezni pravici. Uradna dolžnost centra je, da za čas trajanja pravice iz javnih sredstev spremlja ali so nastale spremembe, za katere bi moral CSD ponovno odločati o pravici.

»Center za socialno delo lahko v treh letih po prenehanju pravice iz javnih sredstev, po uradni dolžnosti začne postopek ugotavljanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, kadar ugotovi, da so nastopile okoliščine, zaradi katerih bi bilo treba izdati drugačno odločbo o upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, ker oseba do pravice iz javnih sredstev ni bila upravičena ali je bila upravičena v nižjem znesku ali za krajše obdobje, ker je podatke prikazovala lažno ali jih je zamolčala ali ni pravočasno sporočila podatkov in ravnala po 42. členu tega zakona ali je sporočila neresnične podatke. V tem postopku izda odločbo, s katero razveljavi odločbo, s katero je bila osebi priznana pravica iz javnih sredstev in ugotovi prenehanje upravičenosti ali določi drugo višino ali določi drugo obdobje prejemanja pravice iz javnih sredstev.« (ZUJSP, 43. člen).

Javna sredstva, ki jih je oseba prejela neupravičeno na podlagi odločbe CSD, je dolžna vrniti. Center za socialno delo odloči o višini, načinu in o času vračila neupravičeno prejetih javnih sredstev ob odpravi oziroma razveljavitvi odločbe. Neupravičeno prejeta sredstva je oseba dolžna vrniti v 60 dneh izvršljivosti odločbe (ZUJSP, 44. člen).

Zakon o dedovanju v 128. členu navaja, da če je umrli imel premoženje, lahko država ali občina, ki je umrlemu plačevala socialno pomoč, zahteva zmanjšanje dedne mase za višino te pomoči. Tu se smatra, da je prejeta pomoč pomagala ohraniti vrednost premoženja umrlega in je zato država oziroma občina upravičena do dela dediščine.

Celotna dedna masa se zmanjša za vsoto prejete pomoči, ostanek dediščine pa se razdeli med dediče. Dediči lahko dedujejo celotno premoženje, če prejeta pomoč vrnejo sami. V primerih, kjer bi takšno vračilo materialno ogrozilo dediča, lahko ti od pristojnega CSD zahtevajo oprostitev tega vračila (Informiran, 2015).

V 39. členu Zakon o socialno varstvenih prejemkih določa, da dedičem ni potrebno vrniti denarne socialne pomoči, če jo je umrli prejemal za 12 ali manj mesecev. Če je zapustnik prejemal pomoč več kot 12 mesecev, se dedovanje umrlega premoženja omeji do višine prejete pomoči, zmanjšane za 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa za zmanjšane 1/3 od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči.

Če želi lahko prejemnik socialno pomoč vrne sam. To stori tako, da na pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, naslovi zahtevo za vračilo teh sredstev.

4.6 SOCIALNA POMOČ V DRUGIH DRŽAVAH

4.6.1 AVSTRIJA

V Avstriji se socialna pomoč imenuje na potrebe usmerjenih zajamčenih minimalnih sredstev. Namen teh je zagotoviti dostojno življenje osebam, ki z lastnimi sredstvi niso zmožne kriti svojih osnovnih življenjskih potreb ali osnovnih potreb družinskih članov (Evropska komisija, 2016).

Na potrebe usmerjena zajamčena minimalna sredstva so namenjena prebivalcem, ki imajo stalno prebivališče v Avstriji. Med avstrijske državljane se štejejo državljani Evropskega gospodarskega prostora, državljani tretjih držav s posebnimi dovoljenji in begunci s priznanim statusom (Voler, 2015).

Samske osebe in gospodinjstva so upravičene do na potrebe usmerjenih zajamčenih minimalnih sredstev, ki so odvisne od njihovega dohodka. Kot dohodek se upošteva lasten dohodek iz dela ali druga nadomestila, kot sta nadomestilo za primer brezposelnosti ali preživnina. Pri ugotavljanju dohodka upravičenca se ne upoštevata nadomestilo za oskrbo in otroški dodatek. Upošteva se tudi vrednost premoženja (Voler, 2015).

Če so dohodki nižji od določenega praga, velja v Avstriji, da je družina socialno ogrožena. Dežele določijo minimalni dohodek za preživljanje, s katerimi naj bi se krili stroški hrane, vzdrževanja, osebne higijene, ogrevanja, elektrike, nakup gospodinjskih aparatov ter osnovnih potreb po ustrezni vključenosti v družbeno in kulturno življenje (Voler, 2015).

V letu 2014 je višina zneska pomoči za:

- samske osebe, samohranilce: 203,50 €;
- pare (na osebo): 152,62 €;
- otroke, ki imajo pravico do otroškega dodatka: 101,75 €;
- osebe, ki so dosegle normalno upokojitveno starost ali pa so nezmožne za delo najmanj eno leto: 109,88 €.

Primerno delo morajo opravljati osebe, ki so zmožne za delo. Lahko so napotene na urad za delo, da se prijavijo kot iskalci zaposlitve. Pri tem veljajo izjeme kot so moški, starejši od 65 let in ženske, starejše od 60 let z obveznostmi glede oskrbe ali trenutnim usposabljanjem. V tem primeru prejemnikom ni potrebno delati ali iskati zaposlitve (Evropska komisija, 2016).

4.6.2 HRVAŠKA

Pravice iz socialnega varstva lahko na Hrvaškem doseže državljan Hrvaške ali oseba brez državljanstva s stalnim prebivališčem na Hrvaškem. Pravice lahko uveljavlja tudi tujec s statusom žrtve trgovine z ljudmi, prosilci za azil in člani njihove družine. Samski, člani družine ali družina, ki nimajo dovolj sredstev ali ki s svojim delom ne zaslužijo dovolj sredstev za osnovne potrebe, lahko uveljavijo pravice iz socialnega varstva. Upravičenci so otroci brez staršev ali brez ustrezne starševske oskrbe, mlada polnoletna oseba, otrok žrtev družinskega ali drugega nasilja, otrok ali mladostnik z vedenjskimi težavami, nosečnica ali starš z otrokom mlajšim od enega leta brez družinske podpore in ljudje s posebnimi potrebami (Evropska komisija, 2016).

Najnižje nadomestilo dobi oseba, ki je samska ali živi v gospodinjstvu ter nima nobenih dohodkov, s katerimi lahko krije življenjske stroške. Prejemnik, ki prejema zagotovljeno nadomestilo v višini 107 €, mora sprejeti zaposlitev, ki mu ponudi Hrvaški Zavod za zaposlovanje. V primeru, da službo zavrne, se mu nadomestilo ukine. Prejemnik nadomestila lahko uveljavlja pravico do nadomestila za stroške stanovanja (Evropska komisija, 2016).

Enkratna pomoč se prizna osebi ali gospodinjstvu, ki so v trenutni materialni stiski. Lahko se uveljavi za rojstvo otroka, vzgojo otrok, smrt ali bolezen družinskega člana, v primeru naravne nesreče, nakup osnovnih gospodinjskih pripomočkov, za nakup oblačil in obutve. Za eno osebo pomoč ne sme presegati 336 €, za gospodinjstvo pa 470 €. V izjemnih primerih se lahko dodeli pomoč v višini 1.342 €, a le s soglasjem Ministrstva za socialno politiko in mlade (Evropska komisija, 2016).

4.6.3 NEMČIJA

Vsaka oseba s stalnim prebivališčem v Nemčiji, ki si s svojimi dohodki in premoženjem ter s pomočjo drugih ne more zagotavljati osnovnih sredstev, je upravičena do socialne pomoči. Pravico lahko uveljavlja le z izpolnjeno vlogo. Socialna pomoč je namenjena predvsem tistim, ki niso zmožni delati, da lahko dostojno živijo. Mlajši od 65 let, ki se ne morejo preživljati sami, prejemajo podporo za preživetje. Osebe, ki so starejše od 65 in 18 let in so iz zdravstvenih razlogov nezmožne za delo, prejmejo pokojninski dodatek: dodatek na osnovi potreb, v okviru starostnega zavarovanja in zmanjšanja zmožnosti pridobivanja zaslužka. Brezposelne osebe, ki so zmožne za delo, lahko zaprosijo za nadomestilo za brezposelnost ali socialno pomoč. Višina socialne pomoči je odvisna od starosti vlagatelja in njegovega položaja v gospodinjstvu. Od 1. januarja 2014 znaša višina denarne pomoči:

- vodja gospodinjstva ali oseba, ki živi sama: 391 €;
- zakonca ali partnerja, ki živita skupaj: vsak 353 €;
- odrasli, ki nimajo lastnega gospodinjstva: 313 €;
- otroci, mlajši od 6 let: 229 €;
- otroci od 7 do 14 let: 261 €;

- mladostniki od 15 do 17 let: 296 €.

Posebne skupine, kot so: starši samohranilci, nosečnice, ljudje s posebnimi prehranskimi zahtevami, lahko zaradi specifičnih bolezni uveljavljajo posebna doplačila. Enkratne ugodnosti, ki niso vključene v splošne pomoči so na primer: oblačila med nosečnostjo, nakup gospodinjskih aparatov, pohištvo za prvo nastanitev (Evropska komisija, 2016).

5 PREDSTAVITEV OBČINE RADLJE OB DRAVI

Občina Radlje ob Dravi leži v severovzhodni Sloveniji, v Dravski dolini. Geografsko območje uvrščamo v pokrajine: Pohorje, Strojna in Kozjak. Na jugozahodu jo omejujejo Vzhodne Karavanke, na jugu Konjiško hribovje, na jugovzhodu Dravinjske gorice, na vzhodu Dravska ravan, na severovzhodu Slovenske gorice in na severu meja s sosednjo državo Avstrijo. Radlje ob Dravi je nastalo v širšem delu Dravske doline v Muško-Radeljski kotlini, na višjem robu širokega Radeljskega polja. Radeljsko polje je največja rečno-ledeniška nasipina v Dravski dolini, ki že od nekdaj omogoča razvoj kmetijstva, kljub neugodnemu podnebjju (Občina Radlje ob Dravi, 2015).

Občina Radlje ob Dravi obsega 4 krajevne skupnosti:

- Radlje ob Dravi;
- Sv. Anton na Pohorju;
- Vuhred;
- Remšnik.

5.1 ANALIZA DEMOGRAFSKIH KAZALCEV OBČINE

Po podatkih Statističnega urada RS je Občina Radlje ob Dravi v letu 2013 imela približno 6300 prebivalcev, od tega 3200 moških in 3100 žensk. Občina se po številu prebivalcev uvršča na 83. mesto med slovenskimi občinami. Na kvadratnem kilometru površine občine, ki meri 94 km², je živelo povprečno 67 prebivalcev, kar pomeni, da je bila gostota naseljenosti tukaj manjša kot v celotni državi, kjer povprečno živi 101 prebivalec na km².

Naravni prirast na 1000 prebivalcev je bil negativen, znašal je -0,6, kar pomeni, da je bilo število živorojenih nižje od števila umrlih. Negativen je bil tudi selitveni prirast: na 1000 prebivalcev je bil -5,2. Število tistih, ki so se odselili iz občine, je bilo višje od tistih, ki so se vanjo priselili.

Povprečna starost prebivalca občine je bila nižja od povprečne starosti občanov 42 let in je znašala 41,8 let. Kot v večini drugih slovenskih občin, je bilo tudi v tej občini število najstarejših večje od števila najmlajših. Na 100 oseb, starih od 0 do 14 let, je prebivalo 115 oseb starih 65 let ali več. Povprečna starost občine se dviga v povprečju počasneje kot v celotni Sloveniji, saj je vrednost indeksa staranja nižji od vrednosti indeksa za celotno Slovenijo. Vrednost indeksa staranja za ženske je kot v večini ostalih občin višja od vrednosti indeksa za staranja moških.

V občini delujeta dva vrtca. Leta 2012 ju je obiskovalo 216 otrok. Od vseh otrok, starih od 1 do 5 let, je v vrtec vključenih 68 odstotkov otrok. V treh osnovnih šolah se je v šolskem letu 2012/2013 izobraževalo 510 učencev. Približno 230 dijakov je obiskovalo različne srednje šole, med 1000 prebivalcev občine pa je bilo povprečno 50 študentov in 10 diplomantov.

5.2 GOSPODARSKI POLOŽAJ OBČINE

Glavna skrb občine Radlje ob Dravi je zagotavljanje pogojev za delovanje in razvoj malega gospodarstva. Precejšna sredstva iz proračuna občine so s tega vidika zagotovljena za razvoj malega gospodarstva. Mednje sodi skrb za urejene ceste, vodovod, komunalno opremljena zemljišča, cestno infrastrukturo in dobro razvito telekomunikacijo. Pomembno za občino je, da jo posamezniki spoznavaajo kot atraktivno lokacijo, ki omogoča poslovno in osebno rast. Občina poleg prostorskih zmogljivosti nudi tudi možnost izobraževanja, ki je skladno s potrebami občine in popolno informacijsko podporo. Občina daje poudarek na ukrepe aktiviranja in komunalnega spreminjanja kmetijskih površin v poslovne cone, ki so namenjene gospodarskim dejavnostim domačih podjetij in obrtnikov.

Občina Radlje ima 3 poslovne cone, 4. je v načrtovanju. Funkcija prve poslovne cone je proizvodno skladiščna: predelava in prodaja kamna, predelava kovin, predelava lesa, skladiščenje ter druge storitvene dejavnosti. Poslovna cona dve je namenjena gospodarskemu razvoju: komunalno so urejena zemljišča, ki so namenjena nadaljnjemu razvoju delujočih družb ter omogoča vstop novim družbam. Tretja poslovna cona je namenjena gospodarskemu razvoju, vendar jo je potrebno še komunalno urediti.

V občini Radlje sta postavljena dva mrežna podjetniška inkubatorja. »Podjetniški inkubator predstavlja orodje, ki se v povezavi z drugimi podpornimi ukrepi uporablja pri ustanavljanju in razvoju malih podjetij. V primerjavi s samostojno nastalimi podjetji je uspešnost tistih, ki izhajajo iz inkubatorja bistveno večja. Delovna mesta v inkubiranih podjetjih so bolj kakovostna, prinašajo boljše plače in večje dobičke. Mlado podjetje je v inkubatorju deležno pomoči v obliki prostora, storitev in svetovanja pri organizaciji ter izvedbi tržno zanimivih idej, in sicer do trenutka, ko si pridobi ugled zanesljivega poslovnega partnerja ter začne delovati popolnoma samostojno.« (Občina Radlje, 2015).

Po podatkih statističnega urada RS je bilo v letu 2013 v občini Radlje ob Dravi registriranih 549 podjetij. Med temi izstopajo tri, ki v občini zaposlujejo največ delavcev. Ta so:

- Cnc P&K proizvodnja in trgovina d.o.o.;
- Gašper trženje d.o.o.;
- Stroj, strojogradnja in inženiring d.o.o.

V občini je veliko število delavcev izgubilo delovna mesta zaradi podjetij, ki so v času krize šla v stečaj. Ta so:

- GP Radlje d.d.;
- Lesna industrija Radlje ob Dravi, stavbno mizarstvo in tesarstvo d.o.o.;
- Prevent avtomobilski deli d.o.o.

5.3 TRG DELA

V občini Radlje ob Dravi je bilo po podatkih Statističnega urada RS leta 2013 med delovno sposobnim prebivalstvom, starih od 15 do 64 let, približno 55 odstotkov zaposlenih ali samozaposlenih oseb. Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo je v letu 2013 znašala 875,68€, kar je pod povprečjem države, kjer znaša povprečna neto plača 997,01€. Delovno aktivnih prebivalcev je bilo v občini 2.227, število samozaposlenih oseb pa 406. Stopnja delovne aktivnosti je znašala 52,7 %, kar je malce pod povprečjem države (56,5 %). Med aktivnim prebivalstvom je bilo v občini povprečno 16,8 odstotkov registriranih brezposelnih oseb, kar je več od povprečja v državi, ki znaša 13,1 odstotek. Kot v večini slovenskih občin je bilo tudi v tej med brezposelnimi več žensk kot moških. Stopnja registrirane brezposelnosti za moške je znašala v občini Radlje ob Dravi 12,7, kar je v povprečju države (12,5 %). Stopnja registrirane brezposelnosti za ženske pa je bila večja od povprečja v državi (13,8 %) in je znašala 21,9 %. Po stečaju podjetja Prevent avtomobilski deli d.o.o., kjer je izgubilo zaposlitev veliko število žensk, so v naši občini možnosti za zaposlitev žensk izjemno nizke ali jih skoraj ni. Veliko število ljudi iz občine išče delo v sosednji državi Avstriji: s tem mislim predvsem na razna sezonska dela, kot je na primer obiranje sadja. Pomanjkanje možnosti za zaposlitev vpliva na število prejemnikov denarne socialne pomoči.

6 EMPIRIČNA ANALIZA DENARNE SOCIALNE POMOČI NA CSD RADLJE

Gospodarska kriza je bila vzrok za stečaj podjetij, ki so v občini Radlje ob Dravi zaposlovala veliko število delavcev, ki so sedaj postali brezposelni. Majhne možnosti za zaposlitev, predvsem žensk in večja socialna stiska sta privedli do povečanja potrebe po denarni socialni pomoči.

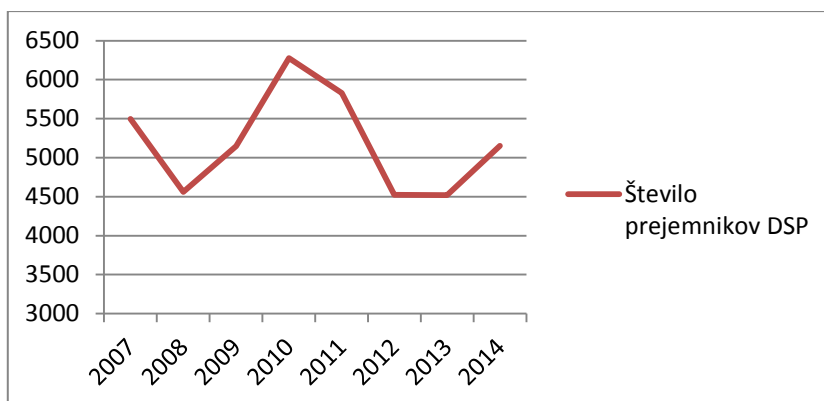
V tem delu bom analizirala in preučila, kako se je spremenila potreba po denarni socialni pomoči od leta 2007 do 2014, podrobneje se bom osredotočila na leto 2014. Zastavila sem si naslednji hipotezi, ki sledita omenjenim ciljem:

- **Hipoteza 1:** V času krize je na CSD Radlje ob Dravi, v obdobju od leta 2007 do 2014, narasla potreba po denarno socialni pomoči.
- **Hipoteza 2:** Na Centru za socialno delo Radlje ob Dravi je v letu 2014 prejelo denarno socialno pomoč več žensk kot moških.

6.1 ANALIZA DENARNO SOCIALNE POMOČI NA CSD RADLJE ZA OBDOBJE OD 2007 DO 2014

Na podlagi poročil Centra za socialno delo Radlje je iz grafa 4 razvidno število prejemnikov denarne socialne pomoči od leta 2007 do leta 2014. Na začetku gospodarske krize, v letu 2008, je bilo 4562 prejemnikov in se je v primerjavi z letom poprej zmanjšalo za 16,98 %. Že v naslednjem letu se je finančna kriza povečala, saj je število oseb v stiski začelo naraščati. V letu 2010 je bilo največje število upravičencev, DSP je prejelo 6.278 prejemnikov. V Občini Radlje je zaposlitev izgubilo veliko število delavcev zaradi stečaja pomembnih večjih podjetij. Manjša podjetja pa so propadla v veliki meri zaradi finančne nediscipline. Leta 2012 se je število prejemnikov denarne socialne pomoči močno zmanjšalo, in sicer za kar 27,95 % v primerjavi z letom 2010. Izboljšanje lahko povezujemo s postopnim urejanjem razmer na finančnem trgu. Država je s sofinanciranjem in z uvedbo različnih olajšav ter subvencij pripomogla na gospodarskem področju tudi v občini Radlje. V letu 2014 je število prejemnikov znova začelo naraščati in doseglo število 5.153, vendar ni preseglo števila prejemnikov iz leta 2010. Zanimiv podatek je ta, da je število prejemnikov leta 2008 in 2013 skoraj enako. Stopnja registrirane brezposelnosti leta 2008 znaša 9,5 %, leta 2013 pa že 16,8 %, iz česar lahko sklepamo, da se je povečala siva ekonomija.

Grafikon 4: Število prejemnikov DSP na CSD Radlje

Vir: CSD Radlje (2007-2014)

Tabela 4 prikazuje število izplačanih zneskov za obdobje od 2007 do 2014 na Centru za socialno delo Radlje ob Dravi. Iz podatkov CSD za leto 2008, ko se je gospodarska kriza začela tudi pri nas, lahko razberemo, da je število izplačanega zneska, namenjenega za DSP, najmanjše v izbranem obdobju. V tabeli vidimo, da se je leta 2012 zmanjšal znesek za izplačilo DSP za 8,89 %, zmanjšal pa se je tudi znesek izplačane IDP za 17,04 % v primerjavi z letom poprej. Iz tega lahko sklepamo, da se je število vlog zmanjšalo iz leta 2011 na 2012. Razlog za zmanjšanje bi lahko bil ta, da so na CSD Radlje ljudi obveščali in opozarjali na določila Zakona o dedovanju, ki določa, da se država po prejemnikovi smrti priklasi v postopek dedovanja in uveljavlja pravico do vračila denarno socialne pomoči, ki jo je pokojnik v času življenja prejemal (CSD Radlje, 2012). Leta 2013 in 2014 se je denarni znesek izplačila denarne socialne pomoči zvišal v primerjavi z letom 2012, vendar je ostal manjši kot v letu 2011. Najbolj zanimiv podatek pa je ta, da je znesek izplačila IDSP do leta 2010 strmo narastel, nato pa se je v letih 2011 in 2012 nekoliko zmanjšal. Leta 2014 je CSD Radlje izplačal že 199.440,24 € IDSP. Iz tega podatka lahko razberemo, da je močno naraslo število posameznikov ali družin, ki so potrebovale izredno denarno socialno pomoč, saj so se njihova sredstva za preživetje toliko zmanjšala, da so postali upravičenci za IDP.

Tabela 4: Izplačani DSP in IDSP za obdobje 2007 do 2014

Leto	DSP	IDSP
2007	1.069.716	54.814
2008	876.201	50.649
2009	1.166.649,44	/
2010	1.300.301,03	122.102,60
2011	1.290.904,50 €	89.995,71 €
2012	1.176.045,45 €	74.664,79 €
2013	1.183.759,48 €	130.313,64 €
2014	1.261.117,30 €	199.440,24 €

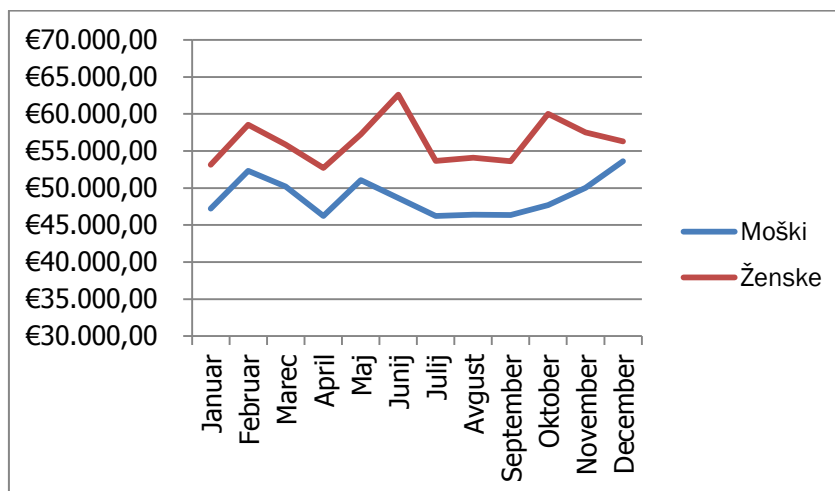
Vir: CSD Radlje (2007-2014)

6.2 ANALIZA DENARNO SOCIALNE POMOČI ZA LETO 2014

Graf 5 prikazuje višino izplačanih zneskov DSP v letu 2014, ločeno za moške in ženske. V vseh mesecih je bila višina izplačanih zneskov višja pri ženskah. Skupno število izplačanih zneskov je v letu 2014 znašalo 1.261.117,30 €. 53,54 % teh sredstev je bilo namenjeno ženskam, moškim pa 46,46 %. Iz tabele razberemo, da so bili najvišji izplačani zneski v mesecu januarju, februarju in juniju ter proti koncu leta novembra in decembra. Posledica, da je pomoč iskalo več žensk kot moških je ta, da v tej regiji ni dovolj delovnih mest za ženske. Podjetje Prevent avtomobilski deli d.o.o. je zaposlovalo veliko večino žensk, ki so izgubile službo, ko je le to šlo v stečaj. Večina teh žensk nima visoke izobrazbe, zato je možnost za zaposlitev v tej regiji manjša. Večina podjetij, ki še delujejo na tem območju, so podjetja, ki zaposlujejo predvsem moške, zato si ti lažje poiščejo zaposlitev.

Število vseh prejemnikov denarne socialne pomoči v letu 2014 je znašalo 5.153. Ženskih prejemnic je bilo 53,87 %, 46,13 % pa je bilo moških upravičencev. Število prejemnikov ženskega spola je bilo v vseh mesecih višje od števila moških prejemnikov denarne socialne pomoči. Največje število prejemnikov je bilo decembra. Iz tega lahko sklepamo, da se je takrat socialna stiska ljudi najbolj povečala.

Grafikon 5: Višina izplačila v letu 2014, ločeno po spolu

Vir: CSD Radlje (2014)

Iz tabele 5 razberemo, da je Center za socialno delo Radlje v letu 2014 na račun upravičencev izplačal 1.108.148,99 evrov, po namenskem izplačilu pa 58.960,47 evrov. Namensko izplačilo pomeni, da je CSD Radlje upravičencu po prejemu računu namenil denar ali za položnice, hrano ali za ostali namen, ki ga je navedel prejemnik.

Največja izplačila na osebni račun upravičenca so bila v februarju, marcu, maju, juniju ter proti koncu leta: oktobra, novembra in decembra. Namenska izplačila CSD izplačuje večinoma upravičencem, ki imajo le osnovno šolo ali še te ne popolnoma dokončane. Takšni prejemniki v večini ne znajo brati in pisati, posledično zato tudi ne znajo upravljati z denarjem. Zanje center poskrbi tako, da ti prejemniki predložijo položnice, ki jih CSD poravnava. Država je v letu 2014 izplačala 154.000.421 evrov pomoči. Povprečno mesečno izplačilo je znašalo 12.833.368 evrov. CSD Radlje je od tega porabil 0,72 % izplačanih sredstev.

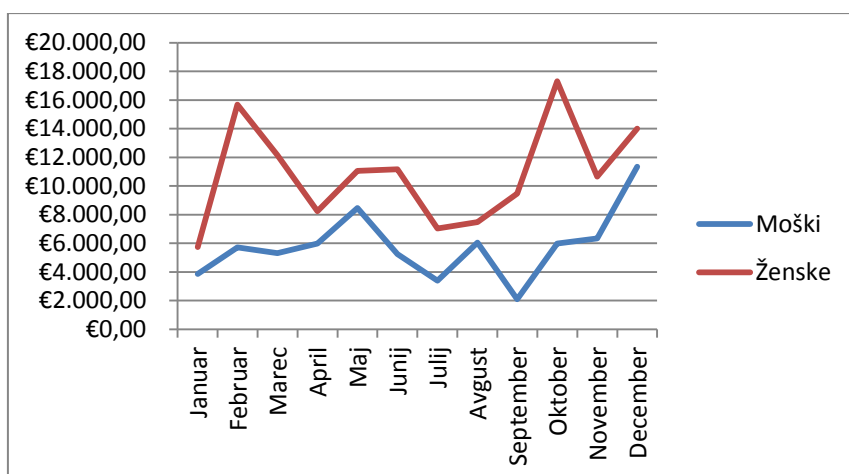
Tabela 5: Višina izplačila DSP po vrsti izplačila, leto 2014

Mesec	Osebno izplačilo	Namensko izplačilo
Januar	95.803,29 €	4.283,86 €
Februar	106.792,55 €	3.886,03 €
Marec	101.933,79 €	3.886,03 €
April	94.274,64 €	4.416,47 €
Maj	101.658,67 €	6.394,62 €
Junij	106.557,01 €	4.417,10 €
Julij	95.003,58 €	4.610,20 €
Avgust	95.914,37 €	4.333,75 €
September	95.363,03 €	4.351,35 €
Oktober	101.221,65 €	6.213,49 €
November	101.333,90 €	5.983,69 €
December	103.492,51 €	6.183,88 €

Vir: CSD Radlje (2015)

V letu 2014 je bilo vseh prejemnikov izredne denarne socialne pomoči 749, od tega je bilo 62,22 % žensk in 37,78 % moških. Tudi potrebo po izredni denarni socialni pomoči je potrebovalo več žensk, kar potrjuje dejstvo, da je bila stiska žensk močnejša, saj je pomoč potrebovalo kar 466 žensk, moških pa 283. Ta podatek nam sporoča, kako pomembno je, da začnemo iskati in uvajati rešitve za zmanjšanje brezposelnosti, predvsem med ženskami. S povečanjem števila delovnih mest bi pripomogli tudi k zaposljivosti mladih v naši občini, ki se soočajo s prvo zaposlitvijo (Graf 6).

Grafikon 6: Višina izplačanih zneskov IDSP v letu 2014, ločeni po spolu

Vir: CSD Radlje (2014)

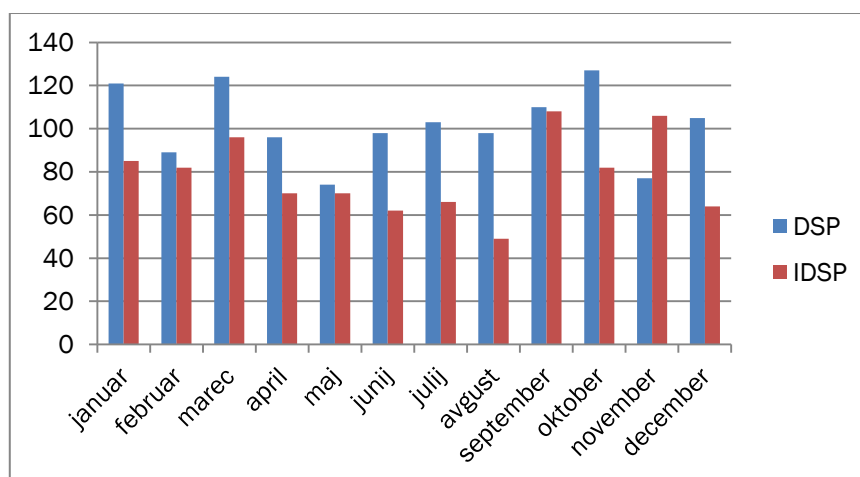
Tabela 6 prikazuje višino izplačil izredne denarne socialne pomoči po vrsti izplačil: ali je bilo izplačilo izplačano na osebni račun ali je bilo izplačano po namenu. CSD Radlje je izplačal 168.867,06 evrov izredne socialne pomoči na osebni račun prejemnika. Največ izplačil na osebni račun je bilo meseca oktobra in decembra. Ta podatek nam pove, da je ob koncu leta potrebovalo pomoč več ljudi kot v mesecih, kjer je bilo izplačilo manjše: torej v mesecu januarju, juliju in septembru. V celotni Sloveniji so v letu 2014 porabili za izplačilo izredne denarne socialne pomoči 20.028.287 evrov, od tega je 0,84 % porabil CSD Radlje. Namensko izplačilo je v letu 2014 znašalo 51.372,80 €. Najvišji zneski izplačil so bili meseca februarja in marca, kjer je izplačilo znašalo 4.157,73 €, to je kar trikrat več kot meseca maja, ko je bilo izplačilo najmanjše. Osebe, ki vložijo vlogo za izredno denarno socialno pomoč, morajo navesti razlog za porabo sredstev. Razlogi so lahko različni: nakup kurjave, šolskih potrebščin, ozimnice, nujnih gospodinjskih aparatov ali plačilo položnic. Upravičenci morajo ob prejemu nakazila centru pokazati oziroma predložiti račun, za kaj so porabili sredstva, v roku 15 dni. V kolikor dokazila ne predložijo, izgubijo pravico do pomoči za naslednjih 18 mesecev.

Tabela 6: Višina izplačila IDSP po vrsti izplačila, leto 2014

Mesec	Osebno izplačilo	Namensko izplačilo
Januar	7.200,26 €	2.392,74 €
Februar	17.234,06 €	4.157,73 €
Marec	13.316,38 €	4.155,96 €
April	10.792,81 €	3.430,85 €
Maj	18.273,93 €	1.249,64 €
Junij	13.532,17 €	2.883,54 €
Julij	9.060,87 €	1.363,36 €
Avgust	11.666,51 €	1.867,30 €
September	8.803,47 €	2.764,79 €
Oktober	21.201,62 €	2.079,98 €
November	14.875,77 €	2.117,68 €
December	22.909,23 €	2.444,20€ €

Vir: CSD Radlje (2014)

Graf 7 prikazuje število vloženih vlog za denarno socialno pomoč in izredno denarno socialno pomoč pri Centru za socialno delo Radlje ob Dravi v letu 2014. Ljudje so največ vlog oddali v mesecu januarju. Največ vlog je bilo poslanih za pridobitev DSP in IDSP na začetku leta. Število vlog za DSP je znašalo 1222, število IDSP pa 940. Vloge za finančno pomoč so vlagali mladi, prvi iskalci zaposlitve in tisti, ki zaposlitve niso uspeli obdržati ter zaposleni, v kolikor z zasluženimi plačami niso zmogli preživljati svojih družin. Nekateri prejemniki so uveljavili trajno denarno socialno pomoč na podlagi izvedenskega mnenja invalidske komisij pri ZPIZ.

Grafikon 7: Število poslanih vlog za pridobitev DSP in IDSP

Vir: CSD Radlje (2014)

6.3 PRIMERJAVA DSP MED OBČINAMI CSD RADLJE V OBDOBJU 2007-2013

Center za socialno delo je javni socialno varstveni zavod, ki zagotavlja storitve uporabnikom iz Upravne enote Radlje ob Dravi za:

- občino Radlje ob Dravi (6.300 prebivalcev);
- občino Muta (3.437 prebivalcev);
- občino Podvelka (2.450 prebivalcev);
- občino Ribnica na Pohorju (1.200 prebivalcev);
- občino Vuzenica (2.700 prebivalcev).

Po podatkih Statističnega urada RS za leto 2013 je bila stopnja registrirane brezposelnosti najvišja v občini Podvelka, kjer je znašala 19,3 %. Sledila ji je občina Radlje ob Dravi s 16,8 %, najnižjo stopnjo registrirane brezposelnosti pa je imela občina Muta s 14,1 %. Vse izbrane občine so bile nad povprečjem države, ki je bilo 13,1 %. V vseh občinah je bilo med brezposelnimi več žensk kot moških. Glede primerjave občin po številu podjetij ugotovimo, da ima občina Radlje največ podjetij, in sicer 549. Sledi ji Muta s 235 podjetji, najmanj registriranih podjetij pa je v občini Ribnica na Pohorju, le 70.

V tabeli 7 in grafu 8 imamo prikazano število prejemnikov denarne socialne pomoči od leta 2007 do leta 2013, ločeno po občinah CSD Radlje. Število prejemnikov DSP sem analizirala glede na število prebivalcev posamezne občine. V letu 2010 je bilo največ upravičencev denarne socialne pomoči v skoraj vseh občinah, razen v občinah Ribnica in Muta, kjer je bilo največ prejemnikov leta 2011. V vseh letih je bilo največje število upravičencev denarne socialne pomoči glede na število prebivalcev v občini Podvelka. Kar je razumljivo, saj je tam registrirana najvišja stopnja brezposelnosti. Leta 2007 in 2010 je v tej občini denarno socialno pomoč prejelo kar polovica vseh prebivalcev. Od leta 2010 je število prejemnikov v Podvelki začelo upadati, vendar je, glede na število prebivalcev, bilo leta 2013 še vedno višje kot v ostalih občinah, saj je socialno pomoč prejelo 34,37 % prebivalcev.

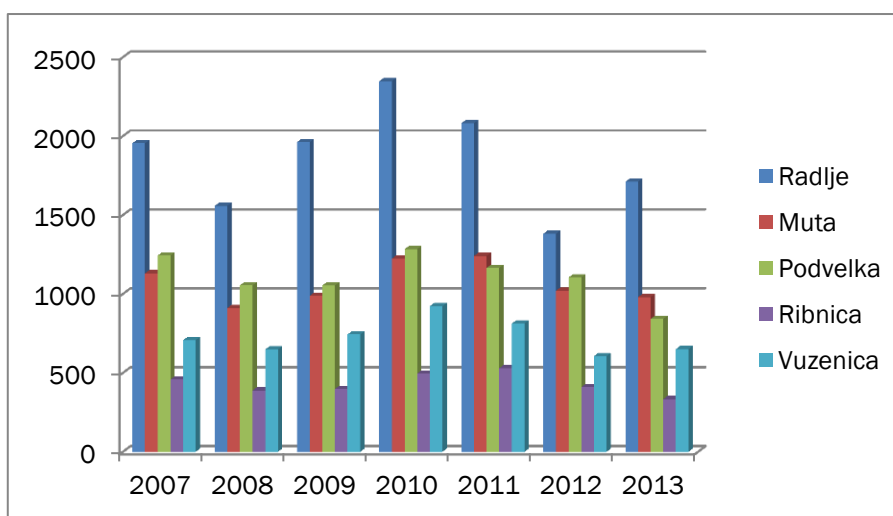
Tabela 7: Število prejemnikov DSP

Leto	Radlje	Muta	Podvelka	Ribnica	Vuzenica
2007	1.955	1.131	1.244	458	707
2008	1.558	911	1.055	389	649
2009	1.962	988	1.054	398	744
2010	2.348	1.224	1.284	496	923
2011	2.082	1.241	1.165	530	813
2012	1.382	1.021	1.105	409	606
2013	1.711	980	842	334	651

Vir: CSD Radlje (2007-2013)

Občina Ribnica na Pohorju je druga po vrsti z največjim številom prejemnikov DSP. Povprečno je v tem obdobju prejelo pomoč 35,88 % prebivalcev občine. Najmanjše število prejemnikov DSP je bilo v občini Vuzenica, kjer je v povprečju socialno pomoč potrebovalo 26,95 % prebivalstva. V občini Radlje ob Dravi je DSP prejelo v povprečju 29,95 % prebivalcev. Največje število prejemnikov je bilo leta 2010, pomoč je prejelo 2.348 upravičencev. Leta 2012 pa je pomoč prejelo 1.382 oseb. Po podatkih STAT iz leta 2011 občine Muta, Radlje in Vuzenica spadajo v kategorijo, kjer prejema vsaj eno vrsto denarne socialne pomoči od 40 do 59 prejemnikov na 1000 prebivalcev. Občini Podvelka in Ribnica na Pohorju pa spadata v kategorijo, kjer DSP prejema od 60 do 79 prejemnikov na 1000 prebivalcev. Vse občine so nad povprečjem Slovenije, kjer na vsakih 1000 prebivalcev pomoč prejema 42 oseb.

Grafikon 8: Število prejemnikov DSP

Vir: CSD Radlje (2007-2013)

7 ZAKLJUČEK

Gospodarska kriza se je v naši državi začela kazati leta 2007, ko je zaradi nezaupanja na mednarodnem trgu prišlo do zmanjšanja financiranja slovenskih bank s strani tujih bank. V Sloveniji je gospodarstvo odvisno od izvoza na mednarodne trge, ker pa je prišlo do finančne krize, se je naročilo izdelkov zmanjšalo, kar pa je posledično pripeljalo do tega, da so začela podjetja odpuščati delavce. Vlada Republike Slovenije skuša še danes z različnimi ukrepi zmanjšati finančno in gospodarsko krizo.

Država skuša s socialnim varstvom pomagati osebam, ki so zaradi objektivnih razlogov brez minimalnih sredstev za preživljanje. S predpisi ureja, nadzira, organizira in financira to področje. Med socialno varstvo spadajo socialne storitve, ki so namenjene preprečevanju socialnih stisk in težav. Poznamo šest socialnovarstvenih storitev. To so: prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini, institucionalno varstvo, vodenje in varstvo ter zaposlitev in pomoč delavcev v podjetjih, zavodih in pri drugih delodajalcih. Država na področju socialnega varstva priznava pravico do denarne socialne pomoči, ki je namenjena tistim osebam, ki si ne morejo zagotoviti preživetja sami z delom ali z drugimi oblikami premoženja.

V diplomskem delu sem si zastavila cilj preučiti in analizirati, kako se je spremenila potreba po denarni socialni pomoči na Centru za socialno delo Radlje ob Dravi v obdobju od leta 2007 do 2014. S pridobljenimi podatki sem prišla do naslednjih ugotovitev:

Hipoteza 1: V času krize je na CSD Radlje ob Dravi, v obdobju od leta 2007 do 2014, narasla potreba po denarni socialni pomoči. Rezultati raziskave so pokazali, da je višina izplačanega zneska v izbranem obdobju nihala. V letu 2008, ko se je gospodarska kriza pri nas začela, se je potreba po denarni socialni pomoči zmanjšala. V letu 2011 je bilo število izplačanega zneska denarne socialne pomoči višje kot v letu 2012. Iz tega lahko sklepamo, da je bila potreba po DSP v letu 2011 za 17,04 % višja kot v letu 2012. Potreba po izredni denarni socialni pomoči je bila v letu 2011 prav tako višja kot leta poprej. V letih 2013 in 2014 je znesek izplačane DSP v primerjavi z letom 2012 nekoliko narasel, vendar ni presegel zneska izplačane DSP v letu 2011. Pri izredni denarni socialni pomoči pa je znesek izplačila od leta 2011 do leta 2014 strmo naraščal. Iz tega podatka lahko razberemo, da se je število posameznikov ali družin, ki so potrebovali izredno socialno pomoč močno povečalo, saj so se njihova sredstva za preživetje toliko zmanjšala, da so postali upravičenci za izredno denarno socialno pomoč.

Hipotezo 1 lahko le delno potrdim, saj je v izbranem obdobju narasla potreba le po izredni denarni socialni pomoči, medtem ko se je potreba po denarni socialni pomoči, če sklepamo iz števila izplačanega zneska, zmanjšala.

Hipoteza 2: Na Centru za socialno delo Radlje ob Dravi je v letu 2014 prejelo denarno socialno pomoč več žensk kot moških.

V letu 2014 je prejelo denarno socialno pomoč 5153 upravičencev. Število ženskih upravičencev je znašalo 2767, kar predstavlja 53,87 % vseh upravičencev, medtem ko je število moških prejemnikov denarne socialne pomoči znašalo 2386, kar je 46,13 % vseh prejemnikov. Število upravičencev izredne denarne socialne pomoči je znašalo 749, od tega je predstavljalo 62,22 % žensk ter 37,78 % moških prejemnikov IDSP. V obeh oblikah socialne pomoči je največ upravičencev pomoč potrebovalo ob koncu leta.

Hipotezo 2 lahko potrdim, saj je denarno socialno pomoč in izredno denarno socialno pomoč prejelo več žensk kot moških.

Občina Radlje ob Dravi je, kot mnoge druge občine v Sloveniji, postala žrtev gospodarske krize. Veliko podjetij je propadlo, med njimi so bila tri večja podjetja, ki so zaposlovala največ delavcev. V občini Radlje je bilo v letu 2012 registriranih 13,9 % brezposelnih oseb, med katerimi je bila večina žensk. Možnosti za zaposlitev v tej občini so izredno majhne, predvsem za predstavnice ženskega spola, zaradi česar veliko število ljudi išče pomoč na Centru za socialno delo Radlje.

Menim, da bo v prihodnje potrebno poiskati učinkovitejše rešitve za zmanjšanje brezposelnosti v občini Radlje ob Dravi oziroma v celotni Koroški regiji. Država in občina bosta morali začeti podpirati manjša podjetja, ki sicer zaposlujejo manj ljudi, vendar bi lahko država z različnimi ukrepi poskrbela za večjo rast teh malih podjetij, kar bi posledično pomenilo, da bi se le ta začela širiti in bi potrebovala več delovne sile. Z večjo možnostjo zaposlitve bi poskrbeli, da bi izobraženi ljudje ostali v naši državi in ne bi iskali boljših možnosti v tujini.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

- Adams, P. S. (2013). *The Quadruple Crisis of Europe: Europe and its Changing Role in the International Political Economy*. Perceptions: Journal of International Affairs, Vol. 18 Issue 4, p47-70. 26p.
- Belopavlovič, M., Bubnov-Škoberne, A., Dobrin, T., Kuhelj, J., Radovan, A., Žužek, I. (1992). *Pokojninsko in invalidsko zavarovanje*. Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Bubnov-Škoberne, A. (1997). *Pravni vidiki socialne varnosti za brezposelne*. Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije.
- Bubnov-Škoberne, A., Strban, G., Tičar, L., Kresal-Šoltes, K., Končar, P., Kresal, B., Senčur-Peček, D., Debelak, M., Vodovnik, Z. (2002). *Znanstvena monografija: Delovno pravo in socialna varnost*. Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2008). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2007*. CSD Radlje
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2009). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2008*.
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2010). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2009*.
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2011). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2010*.
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2012). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2011*.
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2013). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2012*
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2014). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2013*
- Center za socialno delo Radlje ob Dravi (2015). *Poročilo o delu Centra za socialno delo Radlje ob Dravi za leto 2014*
- Gros, Ž. (18.3.2015). *Finančna kriza 2007 in ukrepi za ublažitev posledic*. Pridobljeno iz <http://www.cek.ef.uni-lj.si/UPES/gros220.pdf>
- Kalčič, M. (1996). *Socialna varnost: Zbirka predpisov z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za varstvo pri delu.
- Klančar, T. (2014). *Strategy for the development of social care in the city of Ljubljana from 2013 to 2020*. Ljubljana : Department for Health and Social Security.
- Ponikvar, N., Tajnikar, M., Bonča-Došenović, P. (2013). *A small EU country attempting to exit the economic crisis: rediscovering the post Keynesian perspective on incomes and prices policy*. Journal of Post Keynesian Economics. Vol. 36 Issue 1, p153-174. 22p. 1 Diagram.
- Štiblar, F. (2008). *Svetovna kriza in Slovenci: Kako jo preživeti?* Ljubljana: Založba ZRC

- Verč, T. (2010). *Gospodarska kriza in njen vpliv na trg dela v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. Pridobljeno 10.2.2016 iz <http://www.cek.ef.uni-lj.si/UPES/verc746.pdf>
- Vobić, I., Slaček-Brlek, A.S., Mance, B. (2014). *Changing faces of Slovenia political, socio-economic and news media aspects of the crisis*. Javnost- The public. 21 Issue 4, p77-97. 21p
- Vodeb, Jasmina (2003). *Sistem denarnih socialnih pomoči*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Pridobljeno 12.1.206 iz <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Vodeb-Jasmina.PDF>
- Vodovnik, Z. (2013). *Normativni temelji socialnih razmerij*, 2 del. Ljubljana: GV založba.
- Voler Zupan, T. (2015). *Socialno varstveni prejemki in načela socialne varnosti*. Magistrsko delo. Kranj: Fakulteta za državne in evropske študije. Pridobljeno 3.2.2016 iz <http://www.fds.si/attachments/article/1041/Tanja%20Zupan%20Voler.pdf>
- Zorc, M. (2013). *Gospodarska kriza v Sloveniji in ukrepi za izhod iz nje*. Pridobljeno iz <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-141-0/prispevki/013.pdf>

VIRI

- (2007) Zakon o socialnem varstvu (ZSV-UPB2). Ur. list RS, št. 3/2007
- (2010) Zakon o socialnovarstvenih prejemkih (ZSVarPre). Ur. list RS, št. 61/2010
- (2010) Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS). Ur. list RS, št. 62/2010
- Evropska komisija (12.2.2016). *Austria - Minimum resources*. Pridobljeno iz <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1101&langId=en&intPageId=2379>
- Evropska komisija (12.2.2016). *Germany - Minimum benefit system*. Pridobljeno iz <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1104&langId=hr&intPageId=2471>
- Evropska komisija (13.3.2016). *Hrvatska - Socijalna pomoč*. Pridobljeno iz <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1111&langId=en&intPageId=2563>
<http://www.informiran.si/portal.aspx?content=vracilo-socialne-pomoci&showMenu=1&showRightFrame=1>
- Informiran (13.3.2016). *Vračilo socialne pomoči*. Pridobljeno iz <http://www.informiran.si/portal.aspx?content=vracilo-socialne-pomoci&showMenu=1&showRightFrame=1>
- Inštitut za socialno varstvo (5.9.2015). *Socialni položaj v Sloveniji 2013-2014*. Pridobljeno iz http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/sociala/Socialni_polozaj_Koncno_porocilo__dopolnjeno-februar15_.pdf
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (15.3.2016). *Denarna socialna pomoč*. Pridobljeno iz http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (12.3.2015). *Državne štipendije*. Pridobljeno iz http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/stipendije/drzavne_stipendije/

- Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (20.3.2015). *Ukrepi za izhod iz krize*. Pridobljeno iz http://www.arhiv.mvzt.gov.si/si/teme_in_projekti/ukrepi_za_izhod_iz_krize/
- Statistični urad RS (2012). *Občina Radlje ob Dravi*. Pridobljeno 8.3.2016 iz <http://www.stat.si/obcine/Vsebina.aspx?leto=2014&id=135>
- Statistični urad RS (2015). *Bruto domači proizvod in nacionalni računi*. Pridobljeno 8.3.2016 iz <http://www.stat.si/StatWeb/pregled-podrocja?id=1&headerbar=0>
- Statistični urad RS (2015). *Cene in inflacija*. Pridobljeno 9.3.2016 iz <http://www.stat.si/StatWeb/pregled-podrocja?id=2&headerbar=1>
- The economics (30.11.2013). *Slovenia's financial crisis: Stressed out*. Pridobljeno iz <http://www.economist.com/news/finance-and-economics/21590956-fight-avoid-sixth-euro-zone-bail-out-reaches-climax-stressed-out>
- UMAR (2015). *Poročilo o razvoju*. Pridobljeno 8.3.2016 iz http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2015/PoR_2015.pdf
- Urad vlade RS za komuniciranje (20.9.2015). *Ukrepi za izhod iz krize*. Pridobljeno iz http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2014/ukrepi/Nabor_protikriznih_ukrepov__jan2014__K.pdf
- Vlada Republike Slovenije (20.9.2015). *Aktivno proti finančni in gospodarski krizi*. Pridobljeno iz http://www.vlada.si/teme_in_projekti/arhiv_projektov/aktivno_proti_financni_in_gospodarski_krizi/